

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง การเมืองและความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เพื่อตอบคำถามหลักของการวิจัยครั้งนี้ให้ชัดเจน มีหลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) และเพื่อการตอบให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจะแบ่ง หัวข้อในการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

1. บริบทการศึกษาของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก
2. การก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก
3. สรุปวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางการเมือง จากกรณีศึกษาการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก
4. การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

บริบทการศึกษาของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

การศึกษาเรื่องราวอันเป็นที่มาของปัญหาต่าง ๆ ที่มีมาตั้งแต่อดีต ก่อนการกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และช่วงตั้งแต่เริ่มการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่าการถอดบทเรียนเพื่อนำไปสู่การคลี่คลายปัญหา กรณีความขัดแย้งทางการเมืองในพื้นที่ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องการศึกษาเพื่อให้เกิดความชัดเจน และเป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ถึงความเป็นมา ในบริบทของการศึกษาด้านต่าง ๆ เนื่องจากการศึกษาแนวประวัติศาสตร์ มีฐานความเชื่อที่ว่า สาเหตุมักจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ทั้งดีและไม่ดีเสมอ ในทำนองเดียวกันหลักเศรษฐศาสตร์การเมืองมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่า สังคมเป็นตัวกำหนดชะตาชีวิตคน ด้วยหลักคิดดังกล่าวจึงนำไปสู่การเชื่อมโยงที่ว่าอดีตเป็นที่มาของปัจจุบัน และปัจจุบันก็มักส่งผลสู่ออนาคตอยู่เสมอ ดังนั้นการที่จะศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา มิติต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมโยงกัน กับเอกสารทางประวัติศาสตร์ อันเป็นการบันทึกที่เกิดจากเรื่องเล่าที่มีการเล่าขานกันต่อ ๆ กันมา สามารถสรุปได้ว่า สภาพบริบททางเศรษฐกิจ การเมืองสังคม และวัฒนธรรมของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ยุคก่อนการกระจายอำนาจหรือเรียกว่ายุคดั้งเดิมนั้น จากการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ และการเล่าเรื่องจากความทรงจำของผู้อาวุโสชุมชนที่เล่าขานสืบทอดต่อกันมา เป็นเพียงหมู่บ้านทุ่งนาป่าเขา ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้อาวุโสในชุมชนที่ว่า

“ในอดีตมีความสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ใหญ่ มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา หาของป่าและการประมงชายฝั่งทะเล”

การคมนาคมจะใช้การเดินทางโดยทางน้ำเป็นหลักโดยอาศัยเรือเมล์หรือเรือใบ ส่วนทางที่ใช้สัญจรทางบกก็มีบ้างแต่ค่อนข้างลำบาก ต้องอาศัยเกวียน ถนนที่สามารถเดินทางจากอำเภอมายังตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกยังไม่มีภูมิประเทศส่วนใหญ่ยังเป็นป่ารกทึบ ด้วยเหตุผลนี้การเดินทางติดต่อกันระหว่างเมือง จำเป็นต้องอาศัยพาหนะประเภทเรือเป็นหลักและทางเดินเท้าเป็นหลัก

เอกสารบันทึกความทรงจำทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“เมื่อก่อนสมัยปู่ย่าตายาย ความลำบากไม่ต้องพูดถึงจะไปไหนมาไหนแต่ละที่ใช้เวลาเป็นอาทิตย์ ต้องเดินอย่างเดียว ถึงอาศัยอยู่ใกล้ทะเลใกล้น้ำก็เถอะ เพราะนาน ๆ จึงจะมีเรือมาส่งลำส่วนใหญ่ก็เป็นเรือใบไม่มีเครื่องยนต์ ไม่ใช่น้ำมันเหมือนสมัยนี้ ใช้แรงลมธรรมชาติพัดไปอย่างเดียวถึงที่หมายตอนไหนก็ตอบไม่ได้”

คำสัมภาษณ์เบื้องต้นสอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกันกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยรุ่นพ่อของผม หมู่บ้านอุดมสมบูรณ์มาก ท่ามกลางธรรมชาติสัตว์ป่า ดิน น้ำ ป่าของกินในป่าเต็มไปหมด ” (นาย ถ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จากประสบการณ์การดำเนินชีวิต ซึ่งอยู่ในความทรงจำของผู้อาวุโสที่เป็นทายาทรุ่นหลานเกี่ยวกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชน อันสามารถโยงสู่บทสรุปด้านความหมายของชื่อหมู่บ้านไว้อย่างสอดคล้อง น่าเชื่อถือ และมีเหตุผล โดยหลายท่านให้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ชื่อหมู่บ้านมีที่มาจากการนำดินมาดำเป็นกระสุนดินปืนในสมัยที่พระเจ้าตากสิน ทำศึกบุกตีเมืองจันทน์ และมีภูเขาซึ่งมีลักษณะคล้ายวงช้างที่หมอบราบทอดยาวหลายกิโลเมตร เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านจึงเป็นที่มาของชื่อตำบลแห่งนี้มาจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะทางภูมิโนเวศน์เป็นพื้นที่ราบลุ่ม การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในอดีตเป็นพื้นที่เขียวอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ และมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ประมาณ 18 กิโลเมตร ตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับกับที่ดอนและเนินเขา มีป่าไม้น้อยใหญ่ ส่วนมากเป็นสวนยางพารา ทุเรียน สวนเงาะ เป็นต้นและพืชไร่ก็จะมีปลูกมันสำปะหลัง ปลูกสับปะรด ปลูกถั่ว ฯลฯ (นาย ถ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้อาวุโสชุมชน จากการศึกษาด้านเศรษฐกิจชุมชนมีข้อค้นพบว่า ประชาชนที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ

เกษตรกรรมเช่นทำนา ทำไร่ หาของป่า และทำการประมงชายฝั่งทะเล ซึ่งล้วนเป็นการผลิตเพื่อการยังชีพทั้งสิ้นนอกจากนี้ ยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อไว้ใช้งานเช่น เลี้ยงโค (วัว) เลี้ยงกระบือ (ควาย) เอาไว้ช่วยเหลือแรงงานคนในขั้นตอนการไถนา ลากจูงเกวียนในการขนย้ายสิ่งของ หรือเลี้ยงไก่บ้านพันธุ์พื้นเมืองไว้สำหรับทำอาหาร เป็นต้น เรียกได้ว่าเป็นการผลิตเพื่อการยังชีพและการแลกเปลี่ยนภายในชุมชนอันเป็นการสืบทอดต่อกันเรื่อยมาแต่ครั้งพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ควบคู่กับการประมงจับสัตว์น้ำทะเลมาบริโภคเป็นอาหาร สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อก่อนແ່ຍ່ງກ້າວອອກໄປຫລັງບ້ານກໍໄດ້ປູປລາມາກິນແລ້ວ ເງິນແ່ມ່ຍ່ອຍສຳຄັນແທບຈະຕ້ອງແ່ມ່ຍ່ອຍເງິນເມື່ອນສ່ມືນີ້” (นาย ถ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีดังกล่าวนี้เป็นลักษณะเช่นเดียวกันกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อก่อนคนແ່ນີ້ຍັງແ່ມ່ຍ່ອຍຈັກການขายหรือก ทำได้มาก็เก็บไว้กินใช้ในครัวเรือน เ่งินทองก็ไม่ว่าเป็นเพราะແ່ມ່ຍ່ອຍเอาไปซื้ออะไร เนื่องจากระบบการซื้อการขายยังไม่มี มีดมาก็ต้องรีบเข้านอนปลาทะเลที่หามาได้ก็ต้องตากแดดหรือหมักเป็นปลาร้าเอาไว้กินนาน ๆ ค่าแรงงานไม่ต้องจ้างเพราะในอดีตอาศัยพลังการผลิตที่สำคัญคือ ใช้พลังงานของคนและวัวควายเป็นหลัก ไม่มีมลพิษ น้ำใสสะอาด อากาศก็บริสุทธิ์” (นาง ห. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สอดคล้องกับประวัติศาสตร์เรื่องเล่าที่อยู่ในความทรงจำของทายาทตระกูลดั้งเดิมรุ่นเหลน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อก่อนบ้านใครมีเงิน มีทองจะต้องขุดหลุมฝังเอาไว้ กลัวเสือโน่น เสือนี้อะปล้นบ้านเรา แต่เสือแต่ละคนจะคอยให้ความช่วยเหลือเรา จะคอยมาเตือนว่าให้ระวังจะมีคนมาปล้นบ้านของเราเอง แต่ก็ชอบมีคนมาอ้างซื้อเสือเสมอ” (นาง ว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ในระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเอกชนยังไม่เกิดขึ้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว ชาวบ้านมีการถือครองที่ดินทำกินอย่างเป็นสัดส่วนมาก่อนหน้านี้แล้ว ทั้งนี้เพราะสภาพวิถีชีวิตชุมชนยังคงเป็นชุมชนแบบดั้งเดิมที่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ศึกษาเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ดำเนินชีวิตต่อ ๆ กันเรื่อยมาตั้งแต่สมัยพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรืออาจเรียกว่า ชุมชนของคนโบราณ ที่มีเอกลักษณ์การอยู่อาศัยรวมกันแบบสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว เสมือนญาติพี่น้องสายโลหิตเดียวกัน ตำบลแห่งนี้เป็นสังคมชุมชนที่มีแต่ความเมตตา โอบอ้อมอารี มีการช่วยเหลือเกื้อกูลเต็มไปด้วยบรรยากาศของการปรองดอง มีการให้อภัยแก่กันและกันได้ด้วยดีเสมอมา

ส่วนการทำนาได้มีการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อยังชีพเพื่อการแลกเปลี่ยน กล่าวคือการผลิตไว้กินไว้ใช้ในครัวเรือน ที่สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กินเหลือแล้วค่อยนำไปแลกเปลี่ยนกัน”

ด้วยวิถีทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อการยังชีพ โดยมีการอาศัยทรัพยากรธรรมชาติแบบสมดุลภายในชุมชน จึงไม่เคยมีปรากฏการณ์แย่งชิงผลประโยชน์ขึ้นมาเลยแม้แต่ครั้งเดียว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“บ้านไหนทำนาก็ทำนาค้าอย่างเดียว บ้านไหนทำสวนก็ทำสวนกันไป บ้านทำกะปิ น้ำปลา ก็เอามาแลกเปลี่ยนกัน แต่สมัยนี้ไปตลาดอย่างเดียว” (นาง ว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

นอกจากนี้แล้วผลการศึกษายังมีข้อค้นพบว่า ในด้านบริบททางสังคมชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยเมื่อถึงวันพระหรือวันธรรมสวนะ ชาวบ้านจะหยุดพักการทำงานแล้วเตรียมหุงหาข้าวปลาอาหารไปทำบุญที่วัดใกล้บ้าน ซึ่งจากประสบการณ์ที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษา มีข้อค้นพบว่า มีการตั้งวัดอยู่ในบริเวณใจกลางชุมชน ด้วยปัจจัยดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่าวัดเป็นองค์กรทางศาสนา ที่มีส่วนสำคัญในการหล่อหลอม ชัดเกล้า สั่งสอนหลักธรรมะตามแนวทางของสมเด็จพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้า ทำให้ชาวบ้านแห่งนี้ เป็นผู้มีความจิตใจงดงาม มีเมตตาธรรม โอบอ้อมอารีในอดี

ดังนั้นสังคมของชุมชน ซึ่งเป็นบริบทของการศึกษา จึงมีสภาพเป็นสังคมชุมชนที่มีแต่ความสุขสงบ ร่มเย็น อยู่ร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย มักมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเต็มที่ ด้วยความสุจริตใจเสมือนมีความเป็นญาติสนิทมิตรสหาย และหากเกิดมีปัญหาความขัดแย้งใด ๆ ขึ้นมาภายในชุมชน ชาวบ้านก็สามารถหันหน้าเข้าหากัน จนพูดคุยไกล่เกลี่ยกันได้ทุกครั้ง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อก่อนวัดมีงานประจำปีชาวบ้านจะให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือร่วมแรงกัน ห้าวันก็ ห้าวันหยุดทำงานช่วยงานวัดก่อน เดียวนี้ขอโทษที ต้องจ้างอย่างเดียว” (นาง ว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ส่วนการศึกษาบริบทด้านการเมืองการปกครอง นั้นยังไม่ปรากฏภาพความขัดแย้งทางสังคมการเมืองการปกครองชัดเจนเท่าใดนัก ทั้งนี้อาจเนื่องจากสภาพชุมชนยังคงมีประชากรอยู่อาศัยน้อยมาก ที่มีเรื่องราวอันเป็นมาตั้งแต่อดีตดั้งเดิม ก่อนการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วงเริ่มการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น และช่วงของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้เกิดความชัดเจนและเป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ถึงความเป็นมาและความเป็นไปของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากหลักคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองมีฐานความเชื่อที่ว่า อดีตกาลจะเป็นที่มาของปัจจุบัน และปัจจุบันก็มักส่งผลย้อนยุคย้อนมาต่อ ด้วยเหตุนี้เองการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาในสังคม จึงจำเป็นต้องศึกษาจากการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจ ทางการเมือง ทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยแนวทางการคลี่คลายประวัติศาสตร์ ในการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่มีมาแต่ครั้งอดีตกาลอย่างลึกซึ้ง และเริ่มมีการปรับเปลี่ยน

บริบททางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสังคมอย่างเห็นได้ชัด มาตั้งแต่ช่วงการกระจายอำนาจการปกครองลงสู่ท้องถิ่น หลังจากการกระจายอำนาจการปกครองมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ขณะที่การต่อสู้ทางการเมือง นักการเมืองเองก็มีพฤติกรรมการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจควบคู่ไปกับผลประโยชน์ และเมื่อผลประโยชน์กับอำนาจขัดกัน ก็ย่อมนำมาซึ่งความขัดแย้งอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน สุดท้ายที่หลีกเลี่ยงได้ สำหรับการนำเสนอให้เห็นถึงสภาพของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อมุ่งเป้าหมายที่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทก่อนการกระจายอำนาจการปกครองมีลักษณะอย่างไร ศึกษาการก่อรูปความขัดแย้งเริ่มก่อตัวขึ้นเมื่อไร และการดำรงอยู่ของความขัดแย้งในองค์กรปกครองท้องถิ่นมีมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจะแบ่งช่วงตอนของการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ช่วงก่อนการยกฐานะเป็นเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 - 2542
2. ช่วงหลังการยกฐานะเป็นเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 - 2546
3. ช่วงการเลือกตั้งนายกบริหารเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 - 2557

ช่วงก่อนการยกฐานะเป็นเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 – 2542

การเปลี่ยนแปลงของบริบททางประวัติศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2542 การก่อรูปทางการเมืองและความขัดแย้งของตำบลแห่งหนึ่งในเขตภาคตะวันออก มีข้อค้นพบว่า การมีพื้นฐานมาจากด้านเศรษฐกิจ ที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันของผู้มีบทบาทอำนาจของ 5 ตระกูลใหญ่ ที่มีบทบาทสำคัญภายในตำบล โดยมีพฤติกรรมที่อยู่เหนือกฎหมาย ชักจูง โน้มน้าว อาศัยอำนาจทางการเมือง มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการขับเคลื่อนในพัฒนาการเปลี่ยนแปลงชุมชนในตำบล ตระกูลหลัก ๆ ได้แก่ตระกูล ชก. ตระกูล กพ. ตระกูล บร. ตระกูล คม. และตระกูล วป. ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่าโครงสร้างอำนาจทางการเมือง สำหรับการวิเคราะห์การก่อรูปโครงสร้างทางการเมืองนั้น ผู้วิจัยชี้ให้เห็นถึงเส้นทางการสะสมทุนของแต่ละกลุ่ม โยงใยกับเส้นทางการเข้าสู่การเมือง และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจในที่สุด โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐกิจการเมืองของตำบลในช่วง พ.ศ. 2536 – 2542 นั้นเป็นช่วงการของพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งในตำบลกองดินมี ตระกูล กพ. เดิมเป็นตระกูลแซ่ตัน ถือได้ว่าเป็นคนจีนที่มาจากประเทศจีน ต่อมาได้ทำมาหากินมีทายาทได้เปลี่ยนนามสกุลเป็น กพ. มีบทบาทสำคัญใน

การสะสมทุนในชั้นเบื้องต้น ได้แก่ พ่อค้าตระกูล กพ. (นาย ช. นามสมมติ) ได้มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับตระกูลของ นาย ค. (นามสมมติ) เป็นลูกพี่ลูกน้องกันซึ่งทั้ง 2 ตระกูลนี้ มีเชื้อสายจีนหนีตายมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ มาทางเรือ มาขึ้นที่ท่าเรือแล้วนั้น ได้มาตั้งรกรากที่บ้านสุขไพรวันในภาคตะวันออก

โดยสถานภาพทางสังคมแล้วนั้น ตระกูล กพ. มีฐานะเป็นนายทุนท้องถิ่น ที่เติบโตจากในกระแสพ่อค้าของตำบล ดังนั้นในปี พ.ศ. 2523 ทำให้ตระกูล กพ. กับตระกูล ชก. ได้มาทำธุรกิจโรงงานขนาดย่อม “โรงงานทอผ้าฝ้ายแม่เฮงทอและแม่มาลีสองพี่น้อง” จนมีความเจริญก้าวหน้าร่ำรวยมาก ทำให้คน 2 ตระกูลรักใคร่และได้มีโอกาสก้าวเข้าสู่วงการเมืองดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อนเคยเกษียณกวนขนมคนเดียว ขายเอง ส่งเองเก่งมาก จนเกร้ารวยจนทุกวันนี้”

ความสัมพันธ์กับคนใน ตระกูล บร. ซึ่งเป็นคนเก่าแก่ของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ทำให้ลูกที่มีความสนิทชิดเชื้อตามมาแต่ สมัยเรียนหนังสือ โรงเรียนสุไพรวัน ซึ่งตระกูลทั้ง 5 ตระกูลเป็นมีฐานะดีที่ชาวบ้านยอมรับนับถือในอดีต ซึ่งครอบครัวได้ร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมาตลอด จนทำให้มีการสะสมทุนทางสังคม มีอำนาจที่ไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เคย เขาเป็นเจ้าอาวาสมาก่อน เขาชอบทำบุญถือศีล เอาขนมไปแจกกันกิน รู้จักคนเยอะ เดี่ยวมีพวกมากเป็นคนรุ่นเก่าเยอะ” (นาง สว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับตระกูลที่มีบทบาททางการเมืองการปกครองท้องถิ่นในขณะนั้น ได้แก่ ตระกูล ชก. โดยที่ตัวแทนของครอบครัวที่มี นาย ค. (นามสมมติ) ได้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 ตำบลแห่งหนึ่งในยุคสมัย กำนัน มน. (นามสมมติ) นั้นยังมีบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่น การเมืองการปกครองของตระกูล คม. เดิมทีมาจาก ตระกูล คด. เนื่องจากว่าตระกูล คด. นั้นมีอาชีพเลี้ยง “นักเลง มาเฟียท้องถิ่น” มาอย่างต่อเนื่อง แต่พอมาถึงรุ่นลูกได้เปลี่ยน นามสกุลมาใช้ คม. แทน เนื่องจากการเป็น “นักเลง มาเฟียท้องถิ่น” มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ของตระกูล คม. นั้น มีทุนทางสังคมมาจากการเมือง บรรพบุรุษได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตระกูล คม. ได้มีความสัมพันธ์กับ วป. ที่มีความสัมพันธ์กันมาแต่บรรพบุรุษด้วยการสะสมทุนทางการเมืองมายาวนานแล้วนั้น ตั้งแต่ในอดีต สมัย พ.ศ. 2500 เรื่อยมาถึง พ.ศ. 2536 - 2542

โดยสถานภาพทางสังคมแล้วตระกูล คม. มีฐานะเป็นนายทุนท้องถิ่น ที่เติบโตในกระแสของการพัฒนาเศรษฐกิจของตำบล เมื่อมีการเปิดเส้นทางถนนสุขุมวิท บางนา - ตราด ทำให้ตระกูล คม. ได้มาทำธุรกิจสัมปทานโรงโม่หินร่วมกับผาอริย์ มีความเจริญก้าวหน้าทำให้ตระกูล คม. กับ ตระกูล วป. ได้มีโอกาสก้าวเข้าสู่วงการเมืองของ ตระกูล คม. ใน พ.ศ. 2536 เรื่อยมา

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ คนในตระกูลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มีบทบาททางการเมืองการปกครองที่สำคัญในระดับตำบลมาก่อนหน้านี้มาแล้วนั้น จนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ซึ่งใน

คนเหล่านี้มีฐานการสะสมมาจากเศรษฐกิจมาในอดีตจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้คนตระกูลเหล่านั้นได้สืบทอดการเป็นทายาทการเมือง ในลักษณะของการพัฒนาจากวิถีการผลิต มาเป็นเศรษฐกิจแบบการผลิตเพื่อการยังชีพควบคู่กับการผลิตเพื่อขาย ทั้งนี้มีปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ คือการก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตามชาติตะวันตก และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานประเภทต่าง ๆ สภาพการเปลี่ยนแปลงบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางการปกครองโครงสร้างทางการเมืองการปกครองอีกรูปแบบ โดยมิข้อค้นพบว่าการเปลี่ยนแปลงจากจุดนี้เอง กลายเป็นจุดเริ่มต้นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในสถานะทางสังคม

เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจะต้องคำนึงถึงด้านการคมนาคม มีข้อค้นพบว่าความเจริญทางวัตถุเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ในส่วนของราชการมีการจัดสรรงบประมาณลงท้องถิ่นและท้องถิ่น

การคมนาคมเน้นการก่อสร้างถนนให้มีความสะดวกสบายขึ้น จากสภาพเดิมเป็นทางเกวียนทางควาย มีผลต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแบบไม่หยุดยั้ง จนเป็นถนนลูกรังทุกเส้นทาง และต่อมาไม่นานจากถนนลูกรังก็ได้รับการพัฒนาจนกระทั่งกลายเป็นทางราดยางมะตอย และถนนคอนกรีตเพิ่มมากขึ้น ทำให้การดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป

ในด้านการติดต่อค้าขายก็มีพ่อค้าแม่ขาย นำสินค้าภายใต้บริการทั้งเงินสดและเงินผ่อนเข้ามายังชุมชนตำบลแห่งนี้อย่างรวดเร็ว ส่วนในด้านสาธารณูปโภคแบบต่อเนื่องเรื่อยมาอย่างรวดเร็ว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อน คนไหนรวย ๆ ก็รวยเหลือเกิน คนไหนที่จนก็ไม่มีอะไรเอาเสียเลย หาเช้ากินค่ำ อยู่ไปวัน วัน” (นาง ว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ในระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เริ่มออกเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินทำกินเป็นโฉนดให้ชาวบ้านมีอย่างเป็นสัดส่วนมาแล้ว เริ่มนำที่ดินไปจำนองกับธนาคาร และได้แปลงทรัพย์สินให้เป็นทุนในการประกอบอาชีพของในตำบลแห่งนี้ในภาคตะวันออก ทำให้เป็นโอกาสของคนตระกูลใหญ่ ตั้งตัวเป็นนายทุนเงินกู้รายใหญ่ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนเราสมัยนี้ ชอบสบาย ขายที่ดินกิน ชอบเป็นลูกจ้างเขา ไม่รู้ว่าที่ดินพ่อแม่เขาถากถางมาอย่างยากเย็น” (นาง ว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ข้อค้นพบที่ได้จากการสังเกตการณ์ทั้งที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม พบว่าเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองท้องถิ่นของตำบลแห่งนี้ สามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งส่วนมากนั้น ผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งของผู้มีอิทธิพลหรือผู้กว้างขวางในท้องถิ่นของตำบลแห่งนี้ บางรายมีประวัติเป็นนักเลงหัวไม้ และบางรายก็มีอำนาจมีเงินสะสมมาจากปูย่า ตายายจนถึง

รุ่นลูกหลาน จึงหันเหชีวิตมาลงเล่นการเมืองกัน ทั้งนี้เนื่องจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในสังคมชนบทมองว่าเป็นผู้มีเกียรติ และสามารถเข้าถึงผลประโยชน์รูปแบบต่าง ๆ ได้ง่ายกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเงินเดือนเป็นค่าตอบแทน ในยุคแรก ๆ ของการลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อช่วงชิงตำแหน่งทางการเมือง การศึกษาครั้งนี้ยังไม่ปรากฏข้อค้นพบเกี่ยวกับการซื้อสิทธิ์ขายเสียงแต่ประการใด มีแต่การอาศัยความเป็นพรรคพวกในการก้าวเข้าสู่อำนาจ (พวกมากลากไป) เท่านั้น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังพบว่านักการเมืองท้องถิ่นยังสามารถใช้อิทธิพลในการดำรงตำแหน่งเพื่อทำให้เกิดการอำนวยความสะดวกในการทำประกอบธุรกิจต่าง ๆ ในเขตตำบลแห่งหนึ่ง ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เห็นไหนนักการเมืองเมื่อก่อนเนี่ย เขาทำงานเพื่อชาวบ้านกัน แต่สมัยนี้ นักการเมืองเขาเอาแต่ผลประโยชน์กันทั้งนั้นแหละ ” (นาย ส. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า วิธีการผลิตของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เปลี่ยนไปค่อนข้างมาก อย่างไรก็ดีตาม แม้ว่าการกระบวนการผลิตยังเป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทว่ารูปแบบของการผลิตมีวัตถุประสงค์มุ่งสู่การขายเป็นกักหัน ไปขายเป็นสินค้า เนื่องจากค่านิยมทางวัตถุ เริ่มแพร่อิทธิพลเข้ามาภายในชุมชน เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีพ่อค้าจากต่างถิ่นนำเข้ามาให้บริการถึงหน้าบ้านชาวเรือนของประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ทุกวันนี้ เขาไม่ปลูกผักปลูกหญ้าไว้กินกันแล้ว เขาหันซื้อกินกันมีอะไรก็ขายกันได้หมด” (นาง ม. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองในยุคนี้มีข้อค้นพบว่า การเมืองในเขตตำบลแห่งหนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ โดยเริ่มต้นจากการที่มีพระราชกฤษฎีกาก่อตั้งสุขาภิบาล ในปี พ.ศ. 2537 ตามประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 110 ตอนที่ 43 ลงวันที่ 9 เมษายน 2537 นโยบายจากภาครัฐได้กระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น ซึ่งถูกขับเคลื่อนโดยพระราชบัญญัติองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบในการบริหารราชการของสุขาภิบาล แต่โครงสร้างทางการเมืองการปกครองของเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ทำให้สุขาภิบาลได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหน่วยงานนิติบุคคล มีการเลือกตั้ง พ.ศ. 2537 เรื่อยมา

กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการของทางราชการอย่างเป็นทางการ ด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้นำโดยทางอ้อมจากสมาชิกเลือกเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้สังคมในท้องถิ่น เกิดรอยปริร้าวแตกแยกที่ได้เข้ามาดำรงประธานสภาเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันนำมาซึ่งกลุ่มการเมืองที่มีบทบาทสำคัญของคนในตระกูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นภายในสุขาภิบาล สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ตำบลแห่งนี้ มันแคบ เป็นพวกเดียวกัน เขารู้จักกันคุ้นเคยเกือบทุกคนทุกบ้าน” (นาย ฉ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ช่วงหลังการยกฐานะเป็นเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 – 2546

ก่อนที่ตำบลแห่งนี้จะยกระดับขึ้นเป็นองค์ปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลตั้งแต่ พ.ศ. 2542 พบว่าโครงสร้างอำนาจภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้นั้น จะมีอำนาจที่สำคัญใน 5 ตระกูลหลัก คือ ตระกูล ชก. ตระกูล กพ. ตระกูล บร. ตระกูล คม. และตระกูล วป. มาแต่ในอดีตที่เริ่มมีการปกครองท้องถิ่นที่เรื้อยมา การจัดตั้งสุขาภิบาลถึงการยกระดับเป็นเทศบาล พบว่าการเมืองและความขัดแย้งของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จึงมีฐานมาจากบทบาทของคนใน 5 ตระกูลใหญ่ ในยุคการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองดังนี้

ใน พ.ศ. 2542 ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลมาเป็นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อมีการพัฒนาก้าวหน้ามาถึงจุดนี้ ประชาชนเริ่มมีการตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น เกิดวิคิดในลักษณะของการมองต่างมุมนี้ “เป็นคนอยู่นอกเขตเทศบาล และเป็นคนในเขตเทศบาล” กล่าวคือ ตั้งแต่มีเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลถูกเรียกว่า “บ้านนอก” ขณะที่ในเขตเทศบาลจะเรียกและยกย่องคนในพื้นที่ว่า “ในเมือง” ซึ่งอยู่ภายใต้ฐานันดรเดียวกันนั้น “ได้ถูกตีค่าความเป็นมนุษย์ต่างกัน ระหว่างคนอยู่ต่างพื้นที่เดียวกัน เกิดการแย่งอำนาจและผลประโยชน์ รวมไปถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตำบล โดยเริ่มจากคนในตระกูลใหญ่ ที่มีการแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ เป็นพวกนักเลงอิทธิพลเก่า คนกลุ่มที่ 1 นี้จะช่วยเหลือเพื่อหวังได้ผลประโยชน์ มาจากการเป็นฐานคะแนนเสียง ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นพวกนักลงทุนทำเพื่อผู้มีบารมีของเจ้านายสั่งมาอีกต่อหนึ่ง รวมถึงความต้องการของตนเอง และกลุ่มที่ 3 เป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่ครองอำนาจเก่าอยู่ อย่างไรก็ตามผลที่ได้รับจากการศึกษามีข้อค้นพบว่า ทั้ง 5 ตระกูลมาจากพื้นฐานเดียวกันอยู่ในรูปของระบบอุปถัมภ์ตอบแทนผู้มีพระคุณ เป้าหมายต้องช่วยเหลือดูแลจะอยู่ในรูปของพระเดชและพระคุณ ในการนี้ยังมีผลทำให้เริ่มเห็นรอยปริ้ว อันเกิดขึ้นมาจากการแย่งชิงผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ในท่วงทำนองเดียวกัน สังคมของชาวบ้านตำบลแห่งนี้ที่ในอดีตเต็มไปด้วยความสมัครสมานสามัคคี ความรักใคร่กลมเกลียว เริ่มถูกอิทธิพลของระบบทุนนิยมและด้วยกระแสของยุคการบริโภคนิยมที่ก้าวกระโดดเข้ามาในชุมชนอย่างรวดเร็ว โดยได้เข้าครอบงำในชุมชนและสังคมท้องถิ่น ด้วยการแอบแฝงมาในรูปการบริโภคนิยม ผสมผสานกับลัทธิวัตถุนิยม ค่อย ๆ กลืนวัฒนธรรมดั้งเดิมของตำบลแห่งนี้หายไปทีละเล็กละน้อย โดยที่สภาพทั่วไปของสังคม จากที่เคยเอื้ออาทรต่อกัน และให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบบสุจริตใจมาโดยตลอดกับกลายเป็นการแปรเปลี่ยนเป็น “น้ำผึ้งผสมยาพิษ” เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามานั้น นักการเมืองเริ่มมองเห็นถึงประโยชน์

ส่วนตนมากขึ้น ซึ่งเป็นการเรียกรับผลประโยชน์และค่าตอบแทนทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนใหญ่จะมองในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนซื้อขายโดยมีเงินตราเป็นตัวกำหนด หรือสิ่งของอย่างอื่นตามแต่ละตกลงระหว่างกัน (นาย อ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อพิจารณาในแง่มุมมองของวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า คนในชุมชนเริ่มเลื่อมความศรัทธาจากการมีศีลธรรมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นในเอกลักษณ์ความเป็นตัวตนของคนตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการละเมิดศีลห้าอยู่เนื่อง ๆ ปราศจากการเกรงกลัวต่อบาป ชาวบ้านเริ่มปฏิเสธให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและประเพณีอันดีงามของประชาชนในท้องถิ่น ถึงกระนั้นก็ตามภายใต้เศรษฐกิจที่เร้นแค้นตกต่ำ ชาวบ้านในท้องถิ่นในยุคนี้ ยังคงมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ เรื่องราวเกี่ยวกับภูตผีปีศาจและสิ่งเร้นลับที่มองไม่เห็นอยู่มากพอสมควรสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนเราทุกวันนี้ซื่อห่วย ขอโชคลาภด้วยการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ชอบทำมาหากิน ชีวิตหาทางออกที่ดีกว่านี้ไม่ได้” (นาง บล. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การบริหารงานลักษณะแบบแบ่งเขตระหว่างเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลและเขตพื้นที่สุขาภิบาลตำบลได้เป็นฝ่ายบริหารงานจัดการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมาจากส่วนกลางเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ

การเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน มีหน้าที่ดูแลปกครองรักษาความปลอดภัยของประชาชนในท้องถิ่น แต่บางครั้งฝ่ายท้องที่และท้องถิ่นละเมิดอำนาจหน้าที่ซึ่งกันและกัน เช่น ถนนพังแจ้งกำนันแต่ไม่แจ้งนายก น้ำประปาไม่ไหลแจ้งกำนันเป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ถึงจะแบ่งหน้าที่กันชัดเจนแต่ชาวบ้านเขายังไม่ละทิ้งกำนัน มีเรื่องเดือดร้อนก็ไปหากำนันก่อนอื่น” (นาย อ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ช่วงการเลือกตั้งนายกบริหารเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ พ.ศ. 2546 -2557

สำหรับความเปลี่ยนแปลงการบริหารของตำบลแห่งหนึ่ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 – 2557 ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า ยุคการดำรงอยู่ของความขัดแย้ง เนื่องจากในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งได้มีเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศบาลโดยอ้อมผ่านสมาชิกเทศบาล นำไปสู่การเลือกตั้งนายกที่มาจากประชาชนเลือกผู้บริหาร หมายความว่า บริบทของตำบลแห่งหนึ่ง เริ่มมีรอยปริแตกการเมืองที่ต้องมีการแข่งต่อสู้ทางการเมืองเพื่อเข้าไปมีบทบาทอำนาจในการบริหารงานของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากที่สมาชิกได้มีการเจรจาตกลงกันได้เปลี่ยนย้ายจากเวทีการต่อสู้จากสภาเทศบาลไปสู่พื้นที่การต่อสู้ของประชาชนในตำบลเดียวกันเพื่อต้องการให้

ได้มาซึ่งผู้บริหารที่มาจากฝ่ายเดียวกัน ทำให้รูปแบบการเลือกนายกโดยตรงจากประชาชน ดังกล่าว เกิดความขัดแย้งที่ยังคงดำรงอยู่ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา

โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจอย่างสุดโต่งก้าวกระโดด โดยที่เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงที่วิธีการผลิต เพื่อการยังชีพควบคู่กับการขาย ก้าวกระโดดสู่วิธีการผลิตเป็นแบบเพื่อการขายเต็มรูปแบบ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังมีข้อค้นพบว่า เกิดการสร้างนวัตกรรมด้านกระบวนการผลิตใหม่ ๆ ขึ้นด้วยการใช้ เทคโนโลยีเข้ามาเพื่อเพิ่มผลผลิตเช่น การใช้เครื่องจักรไถนาแทนวัวควาย เป็นต้น

สำหรับโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของตำบลแห่งหนึ่ง ตามพระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 12)” ในช่วง พ.ศ. 2546 สำหรับในเขตเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทย ด้วยผลของนโยบายการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น ซึ่งถูกขับเคลื่อนโดยพระราชบัญญัติองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีผลทำให้การเลือกตั้งตัวแทนท้องถิ่น ต้องกระทำการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง (พระราชบัญญัติ เทศบาล) ซึ่งบัญญัติให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ต้องกำหนดการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลตามกฎหมายวิธีราชการของทางราชการ อย่างเป็นทางการ ด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้นำโดยตรง ปัจจุบันสาเหตุนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญทำให้สังคมชุมชนท้องถิ่น เริ่มเกิดรอยปริ้วร้าวเรื่อยมา ภายใต้การพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในและภายนอกชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ผู้นำทางการเมืองเองก็ต้องมีการพัฒนาตนเอง ควบคู่ไปกับการสร้างกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้เกิดพลังในการแข่งขันทุกรูปแบบ

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองท้องถิ่น พบว่า การเข้ากับการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เฒ่าผู้แก่ของตำบลมีข้อค้นพบว่า ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งส่วนใหญ่ จะมาจากผู้มีอิทธิพลนานาปีการ เช่น ฐานะทางการเงินมีธุรกิจส่วนตัวที่มีการประกอบอาชีพที่แตกต่างไปจากคนในชุมชน เป็นการแฝงตัวเข้ามาหวังตำแหน่งหวังผลประโยชน์ทางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากการดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมือง สังคมมองว่าเป็นผู้มีเกียรติ สามารถเข้าถึงผลประโยชน์รูปแบบต่าง ๆ ได้ง่ายกว่า โดยเฉพาะการได้รับเงินเดือนเป็นค่าตอบแทน นอกจากนี้แล้วผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยังสามารถใช้เอกสิทธิ์ นอกเหนือในหน้าที่ช่วยผลักดันการยอมรับในสังคม ทั้งนี้การมีตำแหน่งก็เพื่อต้องการการอำนวยความสะดวกในการประกอบทำธุรกิจต่าง ๆ เช่น ธุรกิจมิดไต้ดิน รับเหมาต่าง ๆ โครงการของเทศบาลและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้เป็นอย่างดี ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนมีสิทธิเดินทางไปไหนมีแต่คนต้อนรับ ยังมีเงินด้วยแล้วแทบไม่ต้องเดิน อะไรอะไรก็ถึงมือถึงปากไปหมด” (นาย ข. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

แจกเช่นเดียวกันกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อใครยาวก็สาวได้สาวเอา เพราะว่าสังคมปัจจุบันยกย่องคนมีดั่งค์กันที่วัตถุและสิ่งของ”

(นาย ป. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กล่าวโดยสรุป วิวัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2596 ถึง ปัจจุบันสามารถอธิบายสรุปถึงความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ปี พ.ศ.	ลักษณะเศรษฐกิจ	การเมืองการปกครอง	การคมนาคม	การรักษาโรค	การจัดการความขัดแย้ง
2496 - 2536	การพึ่งพาตนเอง	ผู้เฒ่าผู้แก่, พระ, นักเลง, นายบ้าน,	ทางเรือ, ทางเกวียน, ทางควายเดิน	สมุนไพร (ทา, พ่น)	เจรจาไกล่เกลี่ย
2536 - 2542	เพื่อยังชีพและเหลือขาย	กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน	ทางลูกรัง, รถประจำทางถนน	ยาสามัญประจำบ้าน	ประนีประนอมข้อพิพาท
2542 - 2557	เพื่อขาย	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	คอนกรีต ถนนลาดยาง	ยาแผนปัจจุบัน	กฎหมาย, ศาล

การก่อรูปและปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางการเมือง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้

จากบริบทประวัติศาสตร์ของตำบลแห่งหนึ่ง ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถที่จะวิเคราะห์การก่อรูปความขัดแย้งการเมืองในของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ว่าเป็นความขัดแย้งในการช่วงชิงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี โดยอ้อม คือการผ่านการโหวตจากสมาชิกสภาเทศบาลโดยมีผู้กระทำการทางการเมืองที่อยู่หรือมีเครือข่ายกับตระกูลหลักในเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ คือ ตระกูล ชก. ตระกูล กพ. ตระกูล บรร. และตระกูล คม. จากการต่อสู้ของกลุ่ม

เครือข่ายทั้ง 5 ตระกูล ดังกล่าว เป็นจุดเริ่มและเป็นฐานให้เกิดการเมืองของการช่วงชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีมีลำดับดังต่อไปนี้

1. นาย ก. นามสมมติ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2544
2. นาย ต. นามสมมติ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2546
3. นาย สม. นามสมมติ รักษาการนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2546 – 2548
4. นาย สว. นามสมมติ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2553
5. นาย จ. นามสมมติ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2557
6. นาย จ. นามสมมติ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2557 – ปัจจุบัน

ในการศึกษาเชิงวิชาการเพื่อให้ทราบถึงสภาพความเป็นมาของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีคนของตระกูลสำคัญที่มีการสะสมทุน ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น อันนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ และเริ่มมองเห็นภาพการก่อรูปเป็นประเด็นของความขัดแย้งที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเวลาของการศึกษา ในยุคที่มีนโยบายการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงจากประชาชน ซึ่งงานวิจัยนี้สิ้นสุดลง ท่ามกลางการดำรงอยู่ของความขัดแย้งทางการเมือง การฉายภาพปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการก่อรูปในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงการก่อรูปในมิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการต่อสู้แข่งขันเพื่อแย่งชิงพื้นที่ แย่งฐานเสียงกันอย่างรุนแรงระหว่างคนในตระกูลที่มีบทบาททางการเมือง และยังมีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีต จากตระกูลใหญ่ 5 ตระกูล ที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น อันยังผลนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งทางการเมืองในเขตพื้นที่ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2557)

ดังนั้นในการก้าวมาสู่ตำแหน่งของนายกเทศมนตรีทั้ง 5 คน ในแต่ละคนมาจากคนในตระกูลที่มีบทบาทในทางการเมืองระดับต่าง ๆ ทำให้เกิดการแย่งชิงจนเกิดความรุนแรงเช่นเดียวกัน แต่ละกรณี จนทำให้มีการเสียชีวิตในกระบวนการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยผ่านสภาเทศบาลและการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ความรุนแรงดังกล่าว จึงเป็นกรณีศึกษาที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการเมืองและความขัดแย้งในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อย่างชัดเจนรวมทั้งสิ้น 4 กรณีศึกษา ดังนี้

การศึกษากรณีที่ 1 การเสียชีวิต นาย ก. นามสมมติ สมาชิกสภาของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ในกรณีศึกษาที่ 1 นั้น คือกรณีการเสียชีวิตของนาย ก. นามสมมติ สมาชิกสภาของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภรรยา เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 การนำกรณีศึกษานี้มาใช้สำหรับการศึกษา เพื่อชี้ให้เห็นว่ากรณีดังกล่าว ได้เชื่อมโยงไปสู่ปัจจัยของการแย่งชิงตำแหน่งทาง

การเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เช่น ตำแหน่งนายกเทศมนตรีเป็นการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล ได้เกิดเหตุการณ์ที่มาจากปัจจัยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนำไปสู่รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน และนำมาซึ่งวิถีของความขัดแย้งทางการเมืองกระทั่งสุดท้ายจบลงด้วยชีวิต

เส้นทางชีวิตของ นาย ก. นามสมมติ : เอีย ก.

สำหรับประวัติของ นาย ก. นามสมมติ จากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก จะรู้จักในนาม “เอีย ก. นามสมมติ” บิดา มารดาเป็นคนเชื้อสายจีน อพยพหนีความยากจนมาจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่มีเชื้อพื้นหมอนใบเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย ประกอบอาชีพโรงสีข้าวและค้าขายของชำ ทำนา ทำไร่ ได้ดำเนินกิจการดังกล่าวระยะหนึ่ง ต่อมาได้ขายกิจการโรงสีข้าวให้กับนายทุนรายอื่นไป และได้เลิกทำธุรกิจค้าขายของชำที่เคยทำอยู่ จากนั้นได้ย้ายถิ่นฐาน มาอาศัยตั้งรากฐานใหม่ นาย ก.นามสมมติ เป็นบุตรชายคนที่ 2 ของครอบครัว ด้วยความเป็นคนที่ครอบครัวมีพื้นฐานดีและเป็นคนขยันทำมาหากิน เมื่อย้ายมาอยู่ที่ใหม่แล้ว ได้ทำธุรกิจต่าง ๆ หลายประเภท อาทิ ลานตากมันเส้น และทำธุรกิจรวบรวมขนย้ายมันเส้นส่งโรงโม่มัน นอกจากนี้แล้วยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่กันไป เช่น การทำสวนทุเรียน สวนเงาะ ไร่มันสำปะหลัง เป็นต้น โดยที่ นาย ก.นามสมมติ จะเป็นผู้ดูแลกิจการดำเนินธุรกิจลานตากมันเส้น รวบรวมทุกล้วนมันเส้น ทำสวนทุเรียน ทำสวนเงาะ รวมตลอดไปจนถึงการทำไร่มันสำปะหลังเรื่อยมา เพราะเห็นว่าช่องทางการทำธุรกิจกิจการลานมันตากมันเส้น รวบรวมทุกล้วนมันเส้นและทำสวนผลไม้สร้างรายได้ให้ครอบครัวอย่างมหาศาล ซึ่งในเวลาต่อมาไม่นาน นาย ก. นามสมมติ สามารถตั้งตัวได้อย่างมีฐานะมั่นคงด้วยกิจการลานตากมันเส้น รวบรวมทุกล้วนมันเส้นขนย้ายมันเส้น ในการประกอบอาชีพดังกล่าวสร้างรายได้ให้ตัวนาย ก.นามสมมติ และครอบครัวเป็นอย่างมาก ความสำเร็จในการทำลานตากมัน รวบรวมทุกล้วน และสวนผลไม้เอง เป็นฐานสำคัญทางการเมืองของ นาย ก.นามสมมติ หรือ เอีย ก. นามสมมติ ในเวลาต่อมา (นาย ร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

นอกจากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจแล้ว นาย ก. นามสมมติ ยังทำการสะสมทุนทางสังคม โดยการบริจาคเงินช่วยเหลือชาวบ้านที่ตกทุกข์ได้ยากเมื่อเวลาเจ็บป่วย และยังบริจาคเงินช่วยเหลือให้ชุมชนละแวกใกล้เคียง ตามวัดต่าง ๆ ในพื้นที่ และมอบทุนการศึกษาให้เด็กนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ร่วมทำกิจกรรมส่วนรวมอีกหลายแห่ง กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสะสมทุนของ นาย ก. นามสมมติ ดำเนินการโดยผ่านธุรกิจหลักของครอบครัว ที่ทำการเกษตรกรรมเพื่อขายหลัก สามารถเข้าถึงกระแสความต้องการของชาวบ้านในพื้นที่ได้โดยง่าย ดังนั้น นาย ก. นามสมมติ จึงสามารถก้าวขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาภิบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกในเวลาต่อแบบไม่ยากเย็นนัก (นาย ร. นามสมมติ. ผู้ให้สัมภาษณ์. 2557)

การเข้าสู่เส้นทางสายการเมืองของ นาย ก.นามสมมติ : เอีย ก.นามสมมติ

จากคามมีชื่อเสียงในฐานะผู้มีความมั่งคั่งจากทุนทางสังคม ความมั่งคั่งจากทุนทางเศรษฐกิจ ทำให้ นาย ก. นามสมมติ มีโอกาสก้าวเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองโดยรู้จักและสนิทสนมกับนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองระดับจังหวัด รวมไปถึงนักการเมืองระดับชาติมากยิ่งขึ้นตามลำดับ เริ่มต้นจากการรู้จักนักการเมืองอาวุโสอย่าง นาย ต. นามสมมติ อดีตผู้ใหญ่บ้านที่ได้ลาออกมาลงการเมืองท้องถิ่น เป็นนายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สนิทสนมกับนาย บ. นามสมมติ อดีตกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ และนาย จ. นามสมมติ ในอดีตมีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านเกษียณอายุแล้วได้พลิกผันตัวมาลงการเมืองท้องถิ่น และเป็นพี่น้องกับ นาย จ. นามสมมติ ที่เป็นพื้นฐานการเมืองมาก่อนหน้านี้ จากความสัมพันธ์อันดีที่ใกล้ชิดสนิทสนมกันมาช้านานนี้เอง ซึ่งเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนในตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ นาย ก. นามสมมติ มีความชื่นชมและศรัทธาในคุณงามความดีมีคุณธรรมของบุคคลเหล่านี้ ทำให้นาย ต. นามสมมติ กับนาย บ. นามสมมติ และนาย จ. นามสมมติ ได้ติดต่อชักชวนนาย ก. นามสมมติ เข้าสู่วงการการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ในเวลาต่อมา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการก้าวเดินในถนนชีวิตทางการเมืองของ นาย ก. นามสมมติ โดยการลงสมัครสมาชิกสภาภิบาลเป็นครั้งแรกของชีวิตการเมือง ในปี พ.ศ. 2540 และได้รับเลือกตั้งดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาภิบาล โดยสังกัดอยู่ทีมเดียวกันกับนาย ต. นามสมมติ ตั้งแต่สมัยแรกที่ลงสมัครสมาชิกสภาภิบาล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ผมไปขอร้องเกลี้ยกล่อมให้ เอีย ก. นามสมมติ เข้ามาช่วยทีมผมหน่อย กว่าผมจะขอร้องให้เอีย ก. นามสมมติ ร่วมทีมผมได้ ผมต้องวิ่งหาคนช่วยเคลียร์ให้ เอีย ก. ตอบปากรับคำ” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

บทบาททางสังคมของ นาย ก. นามสมมติ เป็นที่รู้จักกันดี “ในนามเอีย ก. นามสมมติ” โดยธรรมชาติเป็นคนดี มีเมตตา รักครอบครัว มีใจโอบอ้อมอารี เป็นคนใจถึง ถึงไหนถึงกัน รักพวกพ้อง ทำให้เป็นที่รักใคร่ของคนในตำบล ชุมชนละแวกใกล้เคียงพื้นที่ดังกล่าวคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ไอน้องจะมีเรื่องกับใคร มันเป็นคนทำงาน เห็น ๆ กันอยู่ มันเป็นคนเข้ากับคนง่าย ” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า นาย ก. นามสมมติ ได้ใช้ยุทธวิธีในการสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับสมาชิกสภาภิบาลและนักการเมืองภายในท้องที่ ไม่ค้นพบว่าเคยขัดแย้งทางการเมืองกับฝ่ายใดเลย ดังนั้นจึงสามารถทำงานเข้ากันได้กับทุกคนและทุกขั้วการเมือง ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ นาย ก. นามสมมติ ไม่มีภาพลักษณ์ในเชิงลบเกี่ยวกับการทุจริตในองค์กรต่าง ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เขาเป็นคนดีนะ มีคุณธรรม ชอบช่วยเหลือสังคม สมัยที่สมัยก็ไม่พลาดคนเฝ้ารับรองได้เลย” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การสร้างเครือข่ายทางการเมืองของ นาย ก. นามสมมติ

จากการศึกษาการสร้างเครือข่ายทางการเมืองของนาย ก. นามสมมติ หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปในนาม “เฮีย ก. นามสมมติ” นักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองท้องถิ่น การศึกษามีข้อค้นพบว่า เกิดขึ้นมาก่อนที่มีการยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ในปี พ.ศ. 2542 ในสมัยที่มี นาย ก. นามสมมติ เป็นนายกสุขาภิบาล และนาย ค. นามสมมติ เป็นสมาชิกสุขาภิบาล ทั้งนี้อยู่ภายใต้การแนะนำของนาย ค. นามสมมติ ในการนำทางเข้ามามีบทบาททางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกค่อนข้างสูง เนื่องจาก นาย ก. นามสมมติ เป็นผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นมานาน อีกทั้งยังมีฐานทางเศรษฐกิจครอบครัวที่เข้มแข็ง ทำให้สมาชิกสุขาภิบาลให้การยอมรับนับถือ นอกจากนี้แล้วนาย ค. นามสมมติ ยังเป็นผู้สนับสนุนให้ นาย ก. นามสมมติ ให้สมาชิกสุขาภิบาลเลือก นาย ก. นามสมมติ เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกสุขาภิบาลในสมัยแรก แต่มีการทำสัญญาใจตกลงกันไว้ล่วงหน้าว่า เมื่อสุขาภิบาลยกฐานะเป็นเทศบาล นาย ก. นามสมมติ ต้องมอบถิ่นอำนาจในตำแหน่งนายกเทศมนตรีให้กับนาย ค. นามสมมติ โดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ แต่เมื่อมีการยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลในปี พ.ศ. 2542 นาย ก. นามสมมติ กลับไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้คำมั่นสัญญาไว้กับ นาย ค. นามสมมติ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมทวงคำสัญญาที่เคยตกลงกันไว้ก่อนยกฐานะเป็นเทศบาล แต่พี่เขาไม่ยอม เขาอ้างว่าเหลืออีก 2 ปีเอง สมัยหน้าค่อยเอาแล้วกัน ผมจะทำไงละ ผมต้องแบ่งฝ่ายแบ่งพวกสมาชิกสภาเทศบาล ผมจะทำไฉนได้ละ เมื่อคำพูดไม่เป็นคำพูด” (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จากต้นเหตุของความขัดแย้งที่มีขึ้นจากปัจจัยสาเหตุดังกล่าว ส่งผลทำให้การโหวตคะแนนเสียงเพื่อแต่งตั้งนายกเทศมนตรีมีการแข่งขันกันขึ้นในเวลาต่อมา ซึ่งการตรวจสอบคะแนนลับพบว่า สมาชิกสภาเทศบาล มีการโหวตด้วยบัตรใบเดียว โดยให้สมาชิกเลือกผู้บริหารดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ปัจจัยที่เกิดขึ้นดังกล่าวโดยมี นาย ก. นามสมมติ เป็นตัวขับเคลื่อนคะแนนเสียงของแต่ละฝ่าย นาย ก. นามสมมติ มีความสัมพันธ์ที่ดีผู้ที่ลงชิงตำแหน่งทั้งสองฝ่าย เสมือนเป็นเหตุผู้ที่จะต้องตัดสินใจในการเลือกนายกเทศมนตรีในครั้งนี้ สาเหตุสำคัญทำให้ นาย ก. นามสมมติ สมาชิกสุขาภิบาล ถูกกดดันจากเพื่อนสมาชิกเทศบาลกลุ่มการเมืองท้องถิ่นและท้องถิ่นทั้งสองฝ่าย ซึ่งมี นาย จ. นามสมมติ กับนาย น. นามสมมติ เป็นญาติพี่น้องกับ นาย ก. นามสมมติ ซึ่งความเป็นพี่น้องกัน นาย จ. นามสมมติ ผู้ชักชวนนาย ก. นามสมมติ ให้โหวตคะแนนให้ นาย ก. นามสมมติ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“น้องเอ็งต้องช่วยคนบ้านเดียวกันนะ ไหน ๆ เราก็เป็นพี่น้องกันถือว่าเอ็งช่วยอาแล้วกัน”

สำหรับ นาย ก. นามสมมติ ได้ส่งคนช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยกับนาย ก. นามสมมติ ซึ่งผู้ที่รับหน้าที่เป็นแกนกลางสำหรับการเจรจาข้อตกลง ก็คือ ผู้ใหญ่ จ. นามสมมติ ที่มีศักดิ์เป็นอาของนาย ก. นามสมมติ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้นาย ก. นามสมมติ ได้รับความกดดันจนเกิดความเครียด

ได้นำเรื่องดังกล่าวไปปรึกษากับ นาย บ. นามสมมติ กับนาย ค. นามสมมติ จนมีนักการเมืองท้องถิ่นคนหนึ่งกล่าวถึงคำพูดของ นาย ก. ไว้ว่า

“ผมเองรู้สึกหนักใจกับการ โหวตคะแนนเสียงเลือกนายก ผมจะอย่างไรดี ผู้ใหญ่ช่วยแนะนำผมด้วย ครั้นผมจะเลือกฝ่ายนี้อีกฝ่ายนั้นก็มาว่าผม”

นาย ก. นามสมมติ ได้กล่าวตัดพ้อกับนาย บ. นามสมมติ กับนาย ค. นามสมมติ ท้ายที่สุด นาย ก. นามสมมติ ไม่สามารถหาทางออกให้ตัวเองได้ นาย ก. นามสมมติ ตัดสินใจจบชีวิตตัวเองลง ด้วยวิธีการฆ่าตัวตาย หรือการถูกลอบสังหาร ภายในบ้านของนาย ก. นามสมมติ แบบไม่มีหลักฐาน และไม่สามารถสืบสวนสอบสวนเชื่อมโยงไปสู่การจับตัวผู้ต้องหาได้จนทุกวันนี้ภายใต้คำถามทางสังคม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมกับเฮีย ก. นามสมมติ สนทนกันติดตอมืออะไรก็จะมาเล่าให้ผมฟังตลอด แต่ผมรู้นะว่า นาย จ. นามสมมติ กับผู้ใหญ่ อ. นามสมมติ เขาหวังคะแนนจาก เฮีย ก. นามสมมติ ทั้งคู่” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้นำท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ท่านหนึ่งที่ว่า

“ผมคาดไม่ถึงเหมือนกันว่ามันจะเป็นแบบนี้ นื่องมันมีปัญหาอะไรหรือเปล่า ถ้าเป็นเรื่องการเมืองจริง ๆ ผมเองก็มีส่วนทำให้มันคิดมากเหมือนกัน” (นาย จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อ นาย ก. นามสมมติ เสียชีวิตลง ผลทางกฎหมายที่ตามมาก็คือจะต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลคนใหม่ ปรากฏว่าสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งขึ้นใหม่เป็นนักการเมืองที่อยู่ทีมเดียวกันกับ นาย ค. นามสมมติ ส่งผลทำให้ นาย ค. นามสมมติ ได้รับการเลือกตั้งจากการโหวตคะแนนด้วยการใช้วิธีการกาบัตรใบเดียว และได้เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ต่อมาตามลำดับ

ชีวประวัติของ นาย ก. นามสมมติ : จากเกษตรกรสู่การเมืองท้องถิ่น

สำหรับประวัติของนาย ก. นามสมมติ ผลการศึกษาที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก มีข้อค้นพบว่า ดังเดิมนั้นมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในตำบลแห่งหนึ่งของภาคตะวันออก โดยกำเนิด มีฐานะครอบครัวปานกลาง ในด้านการประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร ทำสวนผลไม้ โดยนิยัส่วนตัวไม่ชอบสังสรรค์ยุ่งเกี่ยวกับใคร ๆ ในชุมชน เป็นคนโอบอ้อมอารี มีธรรมาสัยใจอดี เป็นที่รักใคร่ของประชาชนในหมู่บ้าน และเขตชุมชนละแวกใกล้เคียง ต้นตระกูลของนาย ก. นามสมมติ ถือได้ว่าเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ที่เพิ่งเริ่มเข้ามาสู่เส้นทางการเมือง โดยที่ก่อนหน้านี้ไม่เคยลงสมัครลงเล่นการเมืองในระดับใดมาก่อน เข้ามาสู่เส้นทางการเมืองครั้งแรก ด้วยการลงสมัครตำแหน่งสมาชิกเทศบาล เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2542 ก่อนเสียชีวิตดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลได้ประมาณ 2 ปีเศษ ไม่เคยมีปัญหากับ

เพื่อนร่วมงานในเทศบาล แต่เนื่องจาก ได้ความกดดันทางการเมืองที่ทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งมีทั้งการใช้พระเดช และพระคุณ คือฝ่าย นาย ก. นามสมมติ และนาย ต. นามสมมติ ได้ไปขอให้ลงคะแนนโหวตให้ ด้วย คิดเอาเองว่าไม่ว่าใครได้รับการโหวตให้เป็นนายกเทศมนตรี ตัวเขาเองก็ต้องทำงานด้วยความลำบากใจ อยู่ดี ทั้งนี้เพราะถูกความกดดันทางการเมือง จึงหาทางออกด้วยการจบชีวิตตนเองลงในที่สุด โดยผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า นาย ก. นามสมมติ ไม่ได้สังกัดกลุ่มการเมืองคนไหนทั้งในระดับจังหวัดและระดับชาติ เนื่องจากการได้รับการชักชวนจากนาย ต. นามสมมติ และนาย บ. นามสมมติ จากนั้นก็ได้สนใจ ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เรื่อยมากระทั่งเสียชีวิตลง พร้อมภรรยา ด้วยข้อสันนิษฐานทางคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า มาตัวตายเพื่อหนีปัญหาความวุ่นวายทางการเมือง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมเองก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามันเกิดอะไรขึ้น ทางเจ้าหน้าที่บอกว่ามาตัวตาย ทางญาติก็ไม่มีใครคิดใจเอาความ จับมือใครดมก็ไม่ได้ ” (นาย ข. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปของความขัดแย้งทางการเมือง อันเกี่ยวเนื่องมาจากการสังหารตน หรือการลอบสังหาร นาย ก. นามสมมติ สมาชิกสภาเทศบาลนั้น การศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า นาย ก. นามสมมติ ถือได้ว่าเป็นกรณีศึกษาแรกเป็นการแข่งขันทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ ที่มุ่งหวัง ช่วงชิงผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเทศบาล อันมีสาเหตุปัจจัยมาจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่าง จนนำไปสู่วิถีของความขัดแย้งทางการเมืองในการแย่งชิงต่อสู้แข่งขันในตำแหน่งผู้บริหารของเทศบาล แห่งหนึ่งในภาคตะวันออก โดยมีฐานความคิดเดิมมาจากความต้องการก้าวสู่อำนาจ จากการเข้าดำรง ตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้มีอำนาจของทั้งสองฝ่ายพยายามจะแบ่งการบริหารฝ่ายละ 2 ปี ตามที่ได้พูดคุย การตกลงกันไว้ตั้งแต่แรกก่อนเป็นสมาชิกเทศบาล เนื่องจากต่างฝ่ายก็วิเคราะห์ตรงกันว่า หากปล่อยให้ต่อสู้แย่งชิงกันตามกระบวนการของกฎหมาย ย่อมนำมาซึ่งความเดือดร้อนเสียหาย อย่างไม่มีหนทาง หลีกเลียงแน่นอน แต่เมื่อถึงเวลาขึ้นจริงสถานการณ์กลับพลิกผัน เนื่องจากเกิดมีการรวมทีมแบ่งข้าง โหวตคะแนน หาบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

หลังจากที่ได้สมาชิกสภาครบถ้วนตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด คือ 12 คนครบ นาย ก. นามสมมติ เป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการชักชวนจาก นาย ต. นามสมมติ เพื่อขอให้ช่วยเหลือในการโหวต คะแนนเลือกนาย ต. นามสมมติ เพื่อได้เข้าไปดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ซึ่งในการโหวตครั้งนี้ มีเงื่อนไขว่า ผู้ที่จะได้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะต้องได้สมาชิกมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นสาเหตุให้ฝ่าย นาย ก. นามสมมติ และภรรยา ถูกกดดันอย่างหนักจากทั้งฝ่ายนาย ต. นามสมมติ และทางซีกฝ่ายนาย ก. นามสมมติ โดยให้ผลประโยชน์ตอบแทนที่คล้ายคลึงกัน มีทั้งการเสนอตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี และการเสนอเงื่อนไขอื่นที่เป็นเงิน กรณีดังกล่าวสร้างแรงกดดันอย่างหนักให้กับ นาย ก. นามสมมติ และครอบครัว โดยเข้าใจว่าตนเองตกอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก เพราะไม่ว่าฝ่ายไหนได้ตนเอง

ก็หนีไม่พ้นข้อครหาอยู่ดี สุดท้ายหาทางออกไม่ได้ จึงตัดสินใจจบชีวิตตนเองและภรรยาลง เพื่อหนีปัญหาทางการเมือง เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2542 (นาย จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557) สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“เพราะว่า คนนี้เป็นพวก ส่วนคนนั้นมีบุญคุณ ทั้งสองฝ่ายเคยช่วยเหลือกัน เคยเกื้อกูลกันมา” (นาย จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การศึกษากรณีที่ 2 นาย บ. อดีตกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

กรณีศึกษาที่ 2 เป็นกรณีที่ นาย บ. นามสมมติ อดีตกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ถูกลอบยิงได้รับบาดเจ็บสาหัส เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงการเชื่อมโยงไปสู่ปัจจัยของการแข่งขันตำแหน่งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เช่น ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี ตำแหน่งที่ปรึกษานายกเทศมนตรี ตำแหน่งเลขานุการนายกเทศมนตรี เป็นต้น เป็นสาเหตุปัจจัยสำคัญอันนำไปสู่เส้นทางของความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

ภูมิหลังชีวิตของนาย บ. นามสมมติ (พี่ บ.นามสมมติ) : การสะสมทุนทางเศรษฐกิจ

สำหรับประวัติ นาย บ. นามสมมติ อดีตกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก จากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่จะรู้จักในนามว่า “พี่ บ.” หรือ นาย บ. นามสมมติ เป็นคนไทย นับถือศาสนาพุทธ ดั้งเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่ ที่ ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก นาย บ. นามสมมติ เป็นบุตรของ นาง ค. นามสมมติ เป็นบุตรชายคนโตของครอบครัว บร. การเข้าสู่การเมืองครั้งแรก เริ่มต้นตั้งแต่ระดับท้องที่ โดยดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเรื่อยมาหลายสมัย ต่อมาได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ซึ่งอยู่ในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน 2 สมัย ต่อมาเมื่อ ปี พ.ศ. 2540 ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก การเข้าไปมีบทบาททางการเมืองของนาย บ. นามสมมติ มีฐานมาจากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ ดังนี้

เส้นทางของการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของ นาย บ. นามสมมติ ในฐานะที่เป็นลูกชายคนโตของตระกูล บร. ซึ่ง นาย บ. นามสมมติ ต้องทำหน้าที่ดูแลน้อง ๆ ตั้งแต่เล็ก ๆ เมื่อนาย บ. นามสมมติ เติบโตขึ้นพอที่จะแบ่งเบาราชการของครอบครัวได้ ก็เริ่มสร้างทุนทางเศรษฐกิจจากการทำรับจ้างดูแลควบคุมลานตากมัน “เสี่ยเอ นามสมมติ” ประกอบอาชีพทำไม้เบญจพรรณ สวนผลไม้ คือ สวนทุเรียน และสวนยางพาราระยะหนึ่ง นาย บ. นามสมมติ ได้เข้ามาควบคุมดูแลกิจการให้กับบริษัทแห่งหนึ่งที่ตำบลน้ำเป็นในภาคตะวันออก จากนั้นแล้วนาย บ. นามสมมติ ยังทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพลเหนือกฎหมาย ภายใต้การคุ้มครอง คมคิวดรโดยสารประจำทาง หลังจากนั้นได้มีครอบครัวด้วยการสมรสกับ นาง ก. นามสมมติ ได้แยกครอบครัวมาสร้างฐานะที่ตลาดสี่แยกแห่งหนึ่ง ยังประกอบอาชีพตามเดิมเช่น ทำสวน

ทุเรียน สวนยางพารา เป็นนักเลงคும்บ่อน และดูแลกิจการรถสองแถวมาอยู่เหมือนเดิม เมื่อปฏิบัติตน เช่นที่ได้กล่าวมาแล้วในระยหนึ่ง เห็นว่าการใช้ชีวิตโดยอาศัยอิทธิพลที่เหนือกฎหมายหลายเรื่อง ด้วยกัน เช่น การคும்บ่อน คุมกิจการรถสองแถว เป็นต้น ไม่สามารถสร้างความมั่งคั่งในชีวิตได้อย่าง ยั่งยืน ดังนั้นจึงมองช่องทางธุรกิจอื่น ๆ ที่สามารถสร้างความมั่งคั่งให้กับครอบครัว นาย บ. นามสมมติ ในอนาคต ตัดสินใจลงทุนทำธุรกิจเกี่ยวกับ การทำการเกษตรเพื่อจำหน่าย ทำธุรกิจบ่อทราย และเป็น นายหน้าซื้อขายที่ดินในเวลาต่อมา ซึ่งธุรกิจทั้งหมดนี้ได้สร้างความมั่งคั่งให้กับครอบครัวได้อย่างเป็น รูปธรรมในเวลาอันรวดเร็ว และการสะสมทุนทางเศรษฐกิจนี้เองได้เป็นฐานสำคัญทางการเมืองให้กับ นาย บ.นามสมมติ ในเวลาต่อมา (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

นอกจากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจแล้ว นาย บ. นามสมมติ ยังได้ทำการสะสมทุนทางสังคม โดยการเริ่มสร้างเครือข่ายทางสังคมกับชาวบ้าน สร้างชื่อเสียงจากการทำกิจกรรมกับบุคคลหลายกลุ่ม ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านในการเจรจาไกล่เกลี่ยให้กับชาวบ้านที่ไม่สามารถตกลง เรื่องความขัดแย้งกันได้ เช่น เรื่องการระวางแนวเขตแดนที่ดิน การดูแลแนวเขตที่ดิน การร่วมกิจกรรม กับทางวัดโรงเรียน เป็นต้น กล่าวคือ เมื่อวัดและโรงเรียนมีกิจกรรมงานบุญต่าง ๆ นาย บ. นามสมมติ มักร่วมในการบริจาคทุนการศึกษา ให้กับนักเรียนที่เรียนดีแต่มีฐานะยากจนทุกปีกับทางโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งนี้รวมไปถึงวัดและโรงเรียนในละแวกใกล้เคียงด้วย นอกจากนี้แล้วจากการลงพื้นที่ที่สัมภาษณ์ แบบเจาะลึกของผู้วิจัย ยังมีข้อค้นพบว่านาย บ. นามสมมติ มีอุปนิสัยใจคอเรียบง่าย ชอบช่วยเหลือ คนผู้ตกทุกข์ได้ยากมาโดยตลอด ดังนั้นจึงเป็นที่รู้จักของชาวบ้าน เป็นที่รักเคารพนับถือของชาวบ้าน ในท้องถิ่นโดยทั่วไป ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การเมืองไม่ว่าจะเล่นระดับไหนก็ตาม ถ้าไม่คลุกคลีกับชาวบ้าน ลงได้สมัยเดียวเท่านั้นละ” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสะสมทุนของ นาย บ. นามสมมติ ทั้งการสะสมทุนทางสังคมและการ สะสมทุนทางเศรษฐกิจ ล้วนแล้วแต่อาศัยการดำเนินการ โดยผ่านอาชีพธุรกิจหลักคือธุรกิจที่ได้ทำ การเกษตรเพื่อการขาย กิจการธุรกิจบ่อทราย กิจการนายหน้าซื้อ-ขายที่ดิน และเป็นคนพื้นเพมาโดย กำเนิดสามารถเข้าใจถึงบริบทและความต้องการของชาวบ้านได้โดยง่ายและมีความลึกซึ้ง ดังนั้น นาย บ. นามสมมติ จึงสามารถก้าวไต่เต้าจากนักธุรกิจท้องถิ่น ขึ้นมาเป็นนักการเมืองจากผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน มาสู่การเป็นผู้ใหญ่บ้าน จนกระทั่งก้าวหน้าถึงการดำรงตำแหน่งกำนันตำบลแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเวลาต่อมา

ความมีชื่อเสียงโดยอาศัยฐานะของทุนทางสังคม และพื้นฐานความมั่งคั่งจากการสะสมทุน ทางเศรษฐกิจ ทำให้ นาย บ. นามสมมติ มีโอกาสรู้จักและสนิทสนมกับนักการเมืองท้องถิ่น ขยายวง ผู้การมีปฏิสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับจังหวัด และการมีความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติ มากขึ้นตามลำดับ โดยเริ่มต้นจากความคุ้นเคยกับการเมืองกลุ่ม ศ.ส. นักการเมืองอาวุโสของจังหวัด

ระยอง โดยเป็นบุคคลที่นาย บ. นามสมมติ ให้ความเคารพนับถือตั้งแต่ต้นมาโดยตลอด นอกจากนี้แล้ว ผลการศึกษาครั้งนี้ ยังมีข้อค้นพบว่า นาย บ. นามสมมติ ยังได้รู้จักสนิทสนมกับนักการเมืองชื่อดังอีกหลายคนในจังหวัดใกล้เคียง (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เส้นทางการก้าวเข้าสู่ชีวิตการเมืองท้องถิ่นของนาย บ. นามสมมติ

สำหรับ นาย บ. นามสมมตินั้น มีเป้าประสงค์หลักของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองท้องถิ่นก็เพื่อการแสวงหาอำนาจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ในการปกป้องผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนเองและกลุ่มพวกพ้อง เนื่องจากการมีตำแหน่งทางการเมืองจะทำให้ฝ่ายตรงข้ามที่เป็นคู่แข่งทางธุรกิจ รวมถึงกลุ่มข้าราชการที่คอยมุ่งหวังแสวงหาผลประโยชน์ รู้สึกเกิดความเกรงอกเกรงใจ หรือเกรงกลัวจนไม่กล้าเข้ามาแทรกแซงและหาผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจของนาย บ. นามสมมติ เพราะการมีอำนาจและตำแหน่งทางการเมืองสามารถให้คุณให้โทษได้ตลอดเวลา ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนที่มีความคิดตัว มีตำแหน่งทางการเมือง เอาไว้เพื่อเป็นเกราะป้องกันตัว เพื่อไม่ให้คนอื่นมันมารังแกเราได้” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จุดเริ่มต้นของการก้าวเดินในเส้นทางการเมืองของนาย บ. เริ่มจากการดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 มาสองสมัย ติดต่อกันมาเป็นเวลา 10 ปี ต่อมาเมื่อนาย ย. นามสมมติ ที่เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เกษียณอายุราชการ 60 ปี ทำให้ นาย บ. นามสมมติ รับมาตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 เรื่อยมา รวมระยะเวลา 8 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2540 ในครั้งที่ นาย ล. นามสมมติ ลาออกจากการดำรงตำแหน่งกำนัน ทำให้ นาย บ. นามสมมติ ได้ลงสมัครเลือกตั้งเพื่อช่วงชิงตำแหน่งกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกที่ว่างอยู่ โดยลงแข่งขันแย่งชิงตำแหน่งกับนาย วร. นามสมมติ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 ซึ่งทั้งนาย บ. นามสมมติ กับ นาย วร. นามสมมติ มีทุนทางสังคมดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านทั้งสองคน นาย บ. นามสมมติ ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำหลายฝ่าย คือ เลี่ยเจ้ามือหอยไต้ดินและเจ้าของลานตากมัน นาย ป. นามสมมติ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 นาย ค. นามสมมติ สมาชิกเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก และ“เลี่ย ช.”หรือนาย ช. นามสมมติ เป็นต้น สำหรับฝ่าย นาย วร. นามสมมติ นั้น ได้รับการสนับสนุนจาก นาย จ. นามสมมติ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 นาย ฮ. นามสมมติสมาชิกสภาจังหวัดระยอง และนาย น. นามสมมติ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมกับพี่ บ. นามสมมติ สนับสนุนกันมานาน เป็นผู้ใหญ่บ้านมาพร้อมกัน พี่ บ. นามสมมติ ช่วยผมให้เป็นผู้ใหญ่ได้ ผมต้องตอบแทนบุญคุณเขาสิ ผมจะไปช่วยคนอื่นคนอื่นได้อย่างไร” (นาย ป. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ผลการเลือกตั้งกำนันดังกล่าว ปรากฏว่า นาย บ. นามสมมติ ได้รับเลือกเป็นกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ซึ่งมีนายทุนใหญ่จากนอกเขตพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีฐานทางเศรษฐกิจเป็นเจ้ามือหอยไต้ดิน มีอิทธิพลเหนือกฎหมายจากการทำนักรูธุรกิจ

มาช่วยเหลือในการวางกลยุทธ์การหาเสียงเลือกตั้ง ให้นาย บ. นามสมมติ การศึกษาครั้งนี้พบว่า นาย บ. นามสมมติ มีบุคลิกส่วนตัวเป็นคนมีน้ำใจโอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยากในพื้นที่และพื้นที่ละแวกใกล้เคียงที่ได้รับความเดือดร้อนเรื่อยมา กระทั่งได้รับการไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ด้วยคะแนนเสียงที่ท่วมท้นจากการเลือกตั้งกำนันตำบล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การเมืองปัจจุบันถ้าไม่มีบารมีบ้าง ต้องการปูพื้นฐานมาหลายปี ถ้าไม่มีเงินก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ถ้าไม่ทำความดีอีกด้วยและไม่ช่วยเหลือใครแล้ว ใครเขาจะมาช่วยเราล่ะ” (นาย อ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ผลการเลือกตั้งกำนันตำบลแห่งหนึ่งจะยุติลงแล้วก็ตามแต่ความขัดแย้งยังดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีข้อค้นพบว่า ผู้ปกครองท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่น เริ่มมีรอยแตกร้าวแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน กล่าวได้ว่าผู้ปกครองท้องถิ่นซึ่งทำตัวเป็นฐานเสียงให้กับนาย บ. นามสมมติ และนาย วร. นามสมมติ ต่างก็มีการแตกฝ่ายแบ่งขั้วกันอย่างเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบตามมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อนาย บ. นามสมมติ ได้เข้าดำรงตำแหน่งกำนันตำบลแห่งนี้ได้มาหนึ่งสมัย พอถึงสมัยที่สองไม่มีคู่แข่งทางการเมือง ทำให้ นาย บ. นามสมมติ ได้ดำรงตำแหน่งกำนันต่อเนื่องมาถึง พ.ศ. 2548

เมื่อนาย บ. นามสมมติ ดำรงตำแหน่งกำนันแล้วได้เจรจาดกลงกับนาย ต. นามสมมติ ที่จะช่วยเหลือให้นาย ต. นามสมมติ ขึ้นมาบริหารงานนายกเทศมนตรีอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2546 ดังกล่าวมาข้างต้น คือในสมัยที่ นาย ต. นามสมมติ ดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรี ได้ถูกสมาชิกสภาเทศบาล โคนล้มกลางสภาเทศบาล กล่าวคือ นาย ต. นามสมมติ ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2544 อยู่ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ประมาณ 2 ปีเศษ นาย ช. นามสมมติ หรือ “เสี่ย ช.นามสมมติ” เริ่มไม่พอใจต่อการกระทำของ นาย ต.นามสมมติ ที่ไม่ให้งานรับเหมาก่อสร้างถนนหนทางเส้นต่าง ๆ ซึ่งนาย ต. นามสมมติ ได้ทำการชี้แจงให้นายเสี่ย ช. นามสมมติ หรือ นาย ช. นามสมมติ ถึงเหตุผลว่า งานก่อสร้างคอนกรีตได้บรรจุทำแผนงบประมาณแล้วแต่เนื่องยังขาดงบประมาณต้องรองบประมาณจากส่วนกลางมาอุดหนุนก่อน จึงสามารถดำเนินงานและทำการโครงการก่อสร้าง ทำให้ “เสี่ย ช.นามสมมติ” หรือ นาย ช. นามสมมติ เกิดความไม่พอใจ และได้มีการต่อว่าต่อขานกันอย่างรุนแรงหลายครั้ง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เอ็งจะเอางานไปให้ใคร หรือเอ็งจะให้กำนัน อ้าวไม่ยอม อ้าวช่วยหาเสียงจนเอ็งได้เป็นนายก หมดเงินหมดทองกับเอ็งไปหลายแสนบาท อ้าวไม่มีสิทธิทำงานก่อสร้างเลยไซ้ไหม” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กระนั้นก็ตาม เรื่องราวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นยังไม่จบเพียงตรงนี้ หลังจากมีการเจรจาไกล่เกลี่ยจากผู้มีบารมีแต่ก็ไม่เป็นผล “เสี่ย ช. นามสมมติ” หรือ นาย ช. นามสมมติ ได้แยกตัวออกจากการเมืองชั่วคราว มาสร้างกลุ่มการเมืองใหม่กับ นาย น. นามสมมติ และมีการรวมพรรคพวกสมาชิกสภาเทศบาลมาร่วมทีมอยู่ฝ่ายตนเอง นาย ช. นามสมมติ และ นาย น. นามสมมติ สามารถรวบรวมกลุ่มพรรคพวกสมาชิกสภาเทศบาลได้เกินครึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมดในเทศบาล หลังจากนั้นนาย ช. นามสมมติ และนาย น. นามสมมติ เริ่มกระบวนการชำระบัญชีเค้น ด้วยการทำหนังสือร้องเรียนนาย ต. นามสมมติ ด้วยข้อกล่าวหาหลายประการ เช่น ใช้งบประมาณเกินความจริง การรู้เห็นเอื้อประโยชน์ให้กับผู้รับเหมา และการรู้เห็นกับข้าราชการประจำละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยนาย ช. นามสมมติ และนาย น. นามสมมติ ได้ส่งหนังสือร้องเรียนไปถึงผู้ว่าราชการจังหวัด และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นสาเหตุให้นาย ต. นามสมมติ ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนระเบียบวินัย การละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่และมีสิ่งไม่ชอบมาพากลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนายก ต.นามสมมติ ถึงขั้นต้องลาออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก แต่ยังคงดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลจนหมดวาระสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อ้าวกับเอ็งเป็นพี่น้องกัน อ๊วกี่ลงทุนลงแรงกับเอ็งมาตลอด เงินทองอ๊วกี่ให้เอ็งหยิบยืมก่อนไม่รู้ว่เอ็งไปเชื่อใคร อ๊วจะเอาเอ็งไว้ทำไมละ” (นาย ปจ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2546 มีการย้ายว่าการเมืองแล้วนั้นได้มีการเลือกตั้งใหม่กันภายในเทศบาลโดยการนำทีมของ นาย น. นามสมมติ. “เสี่ย น. นามสมมติ.” หรือนาย ช. นามสมมติ และนาย จ. นามสมมติ โดยให้ นาย สม. นามสมมติ มาเป็นผู้รักษาการแทนนายกเทศมนตรี สมาชิกที่ไม่เห็นด้วยไม่มีใครกล้าคัดค้านปล่อยไปตามเกม เพื่อนสมาชิกของทีมฝ่าย นาย ต. นามสมมติ ได้เก็บความโกรธเอาไว้ในใจไม่ปริปาก แต่ปัญหาภายในเทศบาลยังคงไม่จบสิ้น เกิดความแตกแยกกันภายในเป็น 2 ฝ่ายที่ขัดแย้งในเรื่องการแบ่งผลประโยชน์ไม่ลงตัวหลายด้าน โดยที่สมาชิกเทศบาลไม่มีใครกล้าต่อต้าน นาย น. นามสมมติ และ“เสี่ย น. นามสมมติ” หรือ นาย ช. นามสมมติ เนื่องจากทั้งสองคนเป็นผู้มีอิทธิพลทางการเมือง เรื่อยมาจนหมดวาระ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อนเป็นเพื่อนกันโตมารุ่นเดียว เทียวกินนอนสมัยเป็นหนุ่ม ทำไมผมจะไม่รู้นิสัยใจคอเขาเป็นคนแบบไหน ถ้าใครไม่มีผลประโยชน์มาหยิบยื่นให้ จ้างให้มันจะเล่นด้วย” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กล่าวโดยสรุปก็คือเมื่อหันมาพิจารณากรณีนาย บ. นามสมมติ เห็นได้ว่า ทั้งคู่กรณี ในอดีตเคยเป็นกลุ่มการเมืองที่เคยเป็นพวกเดียวกัน เมื่อมีการเลือกตั้งจำเป็นต้องมีการแบ่งฝ่ายเพื่อสนับสนุนนักการเมืองจากฝ่ายตนเอง ทั้งนี้เพราะต้องการมีอำนาจอันนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์ของตนเองและพรรคพวก ทำให้ทำลายมิตรภาพที่เคยนับถือกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษอย่างยาวนาน

และเมื่อดำเนินมาถึงจุดแตกหักทางเมือง ความสัมพันธ์เคยใกล้ชิด ความไว้นใจกันที่เคยบังเกิดมี กลับกลายมาเป็นความแค้นที่ต้องทำร้ายถึงชีวิตกันและกัน เพราะขาดเหตุผลแห่งการรับรู้ไม่เข้าใจ อันมีผลพวงมาจากการแข่งขันกันทางการเมือง

ชีวิต อาชีพ และนักการเมืองกับการลอบสังหารกำนัน บ. นามสมมติ

สำหรับประวัติอดีต กำนัน บ.นามสมมตินั้น ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า เป็นคนพื้นเพดั้งเดิมอยู่ในตำบลแห่งหนึ่ง เป็นตระกูลผู้มีฐานะทางครอบครัวดีพอประมาณ เป็นบุคคลที่มีเครือข่ายดี เป็นผู้มีน้ำใจโอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือทุกคนที่มีเรื่องเดือดร้อน เริ่มต้นชีวิตในทางการเมืองครั้งแรกด้วยการดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน การประกอบอาชีพมีธุรกิจส่วนตัว เช่น ดูแลบ่อทรายให้กับนักธุรกิจใหญ่คนหนึ่งในตำบล ต่อมาได้ร่วมกันทำบ่อทรายกับนาย ช. นามสมมติ. ประกอบกับการทำสวนยางพารา และสวนทุเรียนเรื่อยมา จนกระทั่งได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 เมื่อ ปี พ.ศ. 2531 หลังจากนั้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2536 ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี ก็ลาออก เพื่อต้องการสมัครตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านอีกครั้ง ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออยู่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ใหม่ให้ครบวาระ 4 ปีเต็ม แต่ต่อมามีการชิงตำแหน่งกำนันคนใหม่ขึ้นมาทำให้ นาย บ. นามสมมติ ลงสมัครแข่งขันกับ นาย วจ. นามสมมติ ซึ่งทั้งคู่มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านด้วยกันทั้งคู่ ผลการเลือกตั้งครั้งนั้น นาย บ. นามสมมติ ซึ่งได้การสนับสนุนจากผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 8 หมู่บ้านร่วมด้วยสมาชิกเทศบาล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นในครั้งนี้ มีผลกระทบก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างมากกับผู้ที่ให้การสนับสนุนฝ่าย นาย วจ. นามสมมติ ที่ก่อรูปเป็นความขัดแย้งและรอวันแก้แค้นเรื่อยมาถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“เราไม่เคยมีศัตรูกับใครเลย แต่ไม่รู้เวรกรรมอะไร ถึงมาลอบทำร้ายเรา ไม่เข้าใจเหมือนกัน”

(นาย บ. นามสมมติ. 2557)

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก อันเกี่ยวเนื่องจากเหตุการณ์ที่นาย บ. นามสมมติ อดีตกำนันถูกลอบยิง มีข้อค้นพบตามหลักฐานและเอกสารที่ปรากฏ ขณะที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลว่า สำหรับกรณีศึกษาที่สองนั้น เป็นเหตุการณ์ที่นาย บ.นามสมมติ อายุ 58 ปี กำนัน ถูกลอบสังหาร ในครั้งนี้ได้รับบาดเจ็บสาหัส เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ในรถยนต์ ขณะที่กำลังเดินทางกลับจากการตรวจภารกิจในหมู่บ้าน สำหรับประวัติทางการเมืองของ นาย บ. นามสมมติ. เคยเป็นหัวหน้าคะแนนและให้การสนับสนุนทางการเมืองกับ นาย ต. นามสมมติ ในสมัยปี พ.ศ. 2544 ที่นาย ต. นามสมมติ ที่ได้รับการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี นาย บ. นามสมมติ ได้เป็นหัวหน้าคะแนนเสียงคนสำคัญให้กับนักการเมืองในทุกระดับ

ในท้องถิ่นและท้องที่ นาย บ. นามสมมติ ไม่มีความขัดแย้งในเทศบาล แต่ได้ร่วมทุนเป็นหุ้นส่วนกับ นักการเมืองหลายคนเช่น นาย ข. นามสมมติ หรือ นาย ช. นามสมมติ เป็นต้น ซึ่งการศึกษาพบว่าแม้ ในเวลาต่อมา ทั้งคู่จะมีเรื่องขัดแย้งกันในการเมืองกับเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัว แต่ก็สามารถเจรจา ตกลงข้อพิพาท โดยปราศจากข้อกังขาไม่มีอะไรติดค้างคาใจ ในปี พ.ศ. 2544- 2548 นาย บ. นามสมมติ ยุคนั้นมีชื่อเสียงโด่งดังทางสังคมมากเป็นผู้กว้างขวางคนหนึ่ง ใครต้องการมีตำแหน่งทางการเมือง ในตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ซึ่งนาย บ. นามสมมติ สามารถเป็นแกนกลางคุยให้ได้ทุกครั้ง สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ใครอยากได้ตำแหน่งทางการเมืองในเขตนี้ ต้องมีเงินเท่านั้น แล้วบอกผมให้ไปคุยช่วยเหลือ ให้ทุกครั้งไป” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับประวัติอดีตกำนัน บ. นามสมตินั้น ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่าเป็นนักการเมือง ท้องถิ่นที่อยู่ในสังกัดพรรคการเมืองใหญ่ทั้ง 2 พรรค

การศึกษากรณีที่ 3 การลอบสังหารนาย ข. นามสมมติ

เป็นกรณีศึกษา นาย ข. นามสมมติ สมาชิกสภาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เป็น นักธุรกิจส่วนตัวและผู้รับเหมาก่อสร้างในเขตพื้นที่ ถูกลอบสังหารจนเสียชีวิต เป็นกรณีที่ผู้วิจัยจะนำมา เสนอเป็นกรณีศึกษา ซึ่งให้เห็นถึงปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน การได้ประโยชน์ การเสีย ประโยชน์ เชื่อมโยงผลไปยังการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก จนนำไปสู่การได้ประโยชน์ การเสียประโยชน์ ในการบริหารงานเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ส่งผลถึงการปองร้ายจนเสียชีวิต ซึ่งสามารถสรุปประเด็นในการศึกษากรณีนี้ 3 ได้ดังนี้

การสะสมทุนเบื้องต้นของนาย ข. นามสมมติ

สำหรับนาย ข. นามสมมติ จากการสัมภาษณ์ในเชิงเจาะลึก พบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ เป็นที่รู้จักกันในนาม “สอ.” เป็นบุตรของคนจีนอพยพหนีความยากจนมาจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ ด้วยเลื่อมใสในศาสนาพุทธเข้ามาใช้ชีวิตทำมาหากินอยู่ในประเทศไทย โดยการตั้งหลักถิ่นฐานบ้านเรือน ที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก นาย ข. นามสมมติ เป็นบุตรคนที่ 2 ของตระกูล อาชีพเดิมของ ครอบครัวเป็นกรรมกรขายแรงงานทั่วไป แม้อาชีพเป็นแม่ค้าหาบเร่ขายขนม เลี้ยงครอบครัวเรื่อยมา เมื่อครอบครัวนาย ข. นามสมมติ สามารถเก็บหอมรอมริบได้เงินมาจำนวนหนึ่ง จึงได้นำมาซึ่งอาชีพ เปิดกิจการโรงงานขนมที่ออฟฟิศโดยส่งขายตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วไปหลายแห่ง

การสะสมทุนทางเศรษฐกิจ ของนาย ข. นามสมมติ มีจุดเริ่มต้นจาก ประกอบอาชีพ กวนขนม ขณะนั้นมีฐานะพออยู่พอกิน (จนก็ไม่จน รวยก็ไม่รวย) ต่อมานาย ข. นามสมมติ ได้มองเห็นช่อง ทางการทำขนมน่าจะเพิ่มยอดขายได้ดี ด้วยวิธีการนำมาแปรรูปตกแต่งสีสันทันให้ดูสวยงามน่ารับประทาน ตามยุคสมัย จึงได้คิดค้นนวัตกรรมด้านการผลิตขึ้นมาใหม่เพื่อสร้างแรงจูงใจในภาคการตลาด จนเป็น

จุดเปลี่ยนที่สำคัญในชีวิตของ นาย ช. นามสมมติ และครอบครัว ด้วยการผลิตทำขนมทอฟฟี่ส่งออกจำหน่ายให้กับร้านค้าขายส่ง-ขายปลีก รายใหญ่ ๆ ตามต่างจังหวัด โดยเริ่มจากจังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรีและยังส่งขายไปภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดใกล้เคียงอื่น ๆ เรื่อยมา

จากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของครอบครัว นาย ช. นามสมมติ ด้วยการเป็นยี่ปู้ใหญ่ขายส่งขนมทอฟฟี่นั่นเอง ต่อมาเมื่อ นาย ช. นามสมมติ ได้ตัดสินใจแต่งงานแยกครอบครัวมาประกอบกิจการของตนเองจนนำมาซึ่งความมั่งคั่งในชีวิต ควบคู่ไปกับการเป็นนายหน้าซื้อ-ขายที่ดิน รวมถึงการรับจ้างนองที่ดินช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่จากการเป็นนายหน้าซื้อขายที่ดิน และรับจ้างนองที่ดินมองว่าจะทำให้ไม่พอเลี้ยงดูครอบครัว นาย ช. นามสมมติ จึงมองหาช่องทางการสร้างความมั่นคงให้ตนเอง ครอบครัวใหม่ โดยได้ขยายการสะสมทุนมาสู่ธุรกิจก่อสร้างด้วยการตั้งบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ทำธุรกิจบ่อคูทราย รับเหมาก่อสร้าง บริการรถแม็คโครขุดบ่อเลี้ยงกุ้งตามชายฝั่งตะวันออกแบบครบวงจร และมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาก จนได้รับฉายาว่า “สส.” เป็นที่รู้จักของชาวบ้านในตำบลและเขตพื้นที่ใกล้เคียงได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ จนก้าวไปสู่การเติบโตด้านธุรกิจทางสังคมของ “สส.” ที่ดำเนินการโดยผ่านธุรกิจหลักในการรับเหมาก่อสร้าง ทำธุรกิจบ่อทราย ให้บริการรถแม็คโคร จนมีเครือข่ายเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่กว้างขวาง ทำให้การติดต่อสื่อสารรวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้านสามารถทำได้โดยง่าย ดังนั้น นาย ช. นามสมมติ จึงสามารถก้าวเข้ามาสู่กระแสเส้นทางในชีวิตทางการเมืองของสุขาภิบาลในเวลาต่อมา (นาย สบ. นามสมมติ, สัมภาษณ์. 2557)

เส้นทางชีวิตก้าวเข้าสู่การเมืองของ นาย ช. นามสมมติ

เส้นทางในการเข้ามาสู่การเมืองท้องถิ่นภายในเขตของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกของนาย ช. นามสมมติ ได้เริ่มมาจากการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสุขาภิบาล ก่อนที่จะมีการยกฐานะ เป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ในสมัยแรก และได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสุขาภิบาลเรื่อยมาจนหมดวาระ ต่อมาได้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกในสมัยที่ 2 และได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสุขาภิบาลสมัยที่ 2 อีกเช่นเคย ในปี พ.ศ. 2542 สุขาภิบาลได้รับการยกฐานะให้เป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ทำให้ นาย ช. นามสมมติ ดำรงตำแหน่งสมาชิกเทศบาลเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ต่อไปอีกสองปีตามวาระ

การเข้าสู่การเมืองของ นาย ช. นามสมมติ เป็นการแสวงหาอำนาจทางการเมืองในการปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยผ่านกลุ่มนักการเมืองในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดรวมตลอดไปจนถึงระดับชาติ เนื่องจากการมีตำแหน่งทางการเมืองของนาย ช. นามสมตินั้น ผลการศึกษาที่ได้รับ

จากการสัมภาษณ์มีข้อค้นพบว่า ทำให้นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามที่เป็นคู่แข่งทางธุรกิจรู้สึกเกรงใจหรือบางกรณีเกิดความกลัวจนไม่กล้าเข้ามาแทรกแซง และแสวงหาผลประโยชน์จากธุรกิจของนาย ข. นามสมมติ ในรูปแบบต่าง ๆ เพราะการมีอำนาจวาสนาบารมี ตำแหน่งทางการเมืองสามารถให้คุณให้โทษได้มากพอประมาณ ส่วนใหญ่แล้วพบว่านักการเมืองได้ใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนตน มากกว่าการปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม

อำนาจและผลประโยชน์ที่นำไปสู่ความขัดแย้ง

ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เป็นเรื่องที่มีปฐมเหตุมาจากความขัดแย้งของการแย่งชิงผลประโยชน์ โดยก่อนหน้านี้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นนั้น ได้มีการเริ่มต้นความคิดในการดำเนินกิจการร่วมหาทุนทางการเมือง (ทุนหาเสียง) ขึ้นระหว่าง นาย ต. นามสมมติ กับนาย ข. นามสมมติ ในการศึกษาพบว่า ต่อมาเกิดมีการขัดแย้งเกิดขึ้นในกลุ่มผู้ร่วมทุนด้วยกันเอง เนื่องจากขาดความไว้วางใจกันเกี่ยวกับความโปร่งใส จนถึงขั้นมีการลอบสังหารกันเสียชีวิตจากแนวทางการสอบสวน-สืบสวน โดยมีรองผู้กำกับภาคจังหวัดแห่งหนึ่ง กล่าวสรุปสำนวนภายหลังตรวจสอบที่เกิดเหตุว่า สาเหตุปมสังหารสืบเนื่องมาจากเรื่องฆ่าล้างแค้น อันเกี่ยวเนื่องมาจากคดีที่กำนันคนหนึ่ง ในภาคตะวันออก ถูกยิงได้รับบาดเจ็บสาหัส และเชื่อมโยงกับเรื่องการจัดแย้งผลประโยชน์เชิงธุรกิจรับเหมา กำนันคนดังกล่าว ในตำบลแห่งหนึ่งของภาคตะวันออกและตำบลใกล้เคียง นาย ข. นามสมมติ ยังเป็นคนสนิทของสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก (“ลอบฆ่ากำนันดังแห่งภาคตะวันออก”. 2549 : 10)

แต่จากการสันนิษฐานและการวิเคราะห์เชื่อมโยงของกลุ่มการเมืองชั่วคราว ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า การเมืองนาย ข. นามสมมติ ใน ปี พ.ศ.2546 นาย ข. นามสมมติ กับนาย น. นามสมมติ ร่วมมือกันโค่นล้มสภาเทศบาล และโค่นตำแหน่งนายก เป็นปัจจัยที่ทำให้ นาย ต. ต้องหลุดพ้นออกจากการดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เนื่องจาก นาย ข. นามสมมติ ไม่พอใจต่อการกระทำของ นาย ต. นามสมมติ ที่ไม่จัดสรรโครงการรับเหมาประมูลงานให้กับนาย ข. นามสมมติ และเครือข่ายโดยตรง แต่ได้จัดสรรโครงการรับเหมาก่อสร้างให้กับนาย บ. นามสมมติ อยู่หลายโครงการทำให้ นาย ข. นามสมมติ และนาย ต. นามสมมติ เกิดการบาดหมางใจทะเลาะมีปากเสียงกันอย่างรุนแรง ทั้งนี้ นาย ข. นามสมมติ มีการพูดทวงบุญคุณกับนาย ต. นามสมมติ ในเรื่องเกี่ยวกับเงินที่ช่วยเหลือในการหาเสียงตลอดเวลาดังนี้ คำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สส. เนี่ยชอบกินเหลื้มเพื่อนฝูง เขาต้องอยู่เหนือพวกอยู่นิดหนึ่ง จนพรรคพวกเอือมระอากันหมด ผมก็โดนกินเหลื้มอยู่เหมือนกัน จนเขารวย” (นาย ปม. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ความขัดแย้งดังกล่าวไม่สามารถหาข้อยุติได้ กระทั่งนาย ข. นามสมมติ หรือ“สส.” ตัดสินใจแยกตัวออกมาตั้งกลุ่มการเมืองใหม่โดยการเป็นพันธมิตรกับฝ่าย นาย น. นามสมมติ สามารถรวบรวม

สมาชิกเทศบาลมาเป็นฝ่ายของ นาย น. นามสมมติ มากกว่าครึ่ง จึงนำไปสู่การลงมติเปิดประชุมสภา เพื่ออภิปรายทั่วไปถึงการทำงานที่ไม่โปร่งใส การรู้เห็นเป็นใจกับฝ่ายข้าราชการ เกี่ยวกับการทุจริต คอร์รัปชันในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้สมาชิกลงมติไม่ไว้วางใจ นาย ต. นามสมมติ จากนั้น นาย น. กับนาย ข. ได้ทำหนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด เกี่ยวกับการละเลยต่อหน้าที่ และการทุจริตภายใต้การบริหารงานของนาย ต. นามสมมติ ดังกล่าว จนทางจังหวัด โดยมีการตั้ง คณะกรรมการขึ้นสอบวินัยในความผิดฐานละเลยต่อหน้าที่ และมีการเสนอความเห็นให้ปลดออกจาก ตำแหน่งนายกเทศมนตรี แต่นาย ต. นามสมมติ ได้ทำการลาออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีก่อนตั้ง กรรมการการสอบทางวินัย แต่ก็ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลจนหมดวาระ ดังคำ สัมภาษณ์ที่ว่า

“เห็นมัย เลือะกะสิ่ง มาอยู่รวมกันแล้วดูซิ การเมืองจะเป็นอย่างไร ถึงทีเื่องข้าไม่ว่า แต่เมื่อ ถึงทีข้าบ้าง เอ็งก็อย่าไว้อย่างกัน” (นาย ดร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ในท่วงทำนองเดียวกันการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงมีอิทธิพล ของความร้อนแรงอยู่เนืองๆ มีการใช้อิทธิพลของ นาย ข. นามสมมติ หรือ “สข.” ที่ได้จากตำแหน่ง ทางการเมือง เข้าไปบงการของลักษณะผู้นำลักษณะของการอาศัยความมีอิทธิพลความเป็นเจ้าพ่อ ในพื้นที่ พฤติกรรมของนาย ข. นามสมมติ หรือ “สข.” สะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมการใช้อิทธิพล ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การข่มขู่ทางการเมืองท้องถิ่นที่มีประสบการณ์น้อยกว่า การใช้อิทธิพลได้ดูด ทรายในพื้นที่สาธารณะเพื่อจำหน่าย ได้บุกรุกพื้นที่ที่เขาได้ทำการปลูกยางพาราในตำบลแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะประชาชน ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2557 กล่าวโดยสรุป คือจากกรณีศึกษาของ นาย ข. นามสมมติ หรือ “สข.” เห็นได้ว่า กลุ่มการเมืองท้องถิ่น มีพื้นฐานเดิม มาจากความเป็นเพื่อนและความเป็นพี่เป็นน้องกัน อดีตเคยเป็นนักการเมืองกลุ่มเดียวกันที่มีฐาน ความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการระหว่างกลุ่ม โดยการอาศัยความไว้นื้อเชื่อใจแก่กันและกัน แต่เมื่อ ถึงจุดแตกหักทางการเมืองที่มีปัจจัยมาจากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การเชื่อมโยงกับการมีผลประโยชน์ทับซ้อนจากที่เคยมีความสัมพันธ์ที่เคยใกล้ชิดสนิทสนมกัน ผนวกกับความไว้นื้อใจกันไม่สามารถ ที่จะดำรงอยู่ได้ เพราะต่างฝ่ายต่างต้องการเป้าหมายการมีผลประโยชน์ส่วนตัว และการมีอำนาจทาง การเมืองทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นเกิดความไม่เข้าใจกันถึงขั้นแตกหัก กลายเป็นการทำลายชีวิต และทรัพย์สินของอีกกลุ่มหนึ่ง

ความขัดแย้งทางการเมือง: ผู้การลงมติลงนามนาย ข. นามสมมติ

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องมาจากเหตุการณ์ที่ นาย ข. นามสมมติ หรือ นาย ญ. นามสมมติ อายุ 56 ปี ผู้ดำรงตำแหน่ง

สมาชิกสภาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถูกลอบสังหารเสียชีวิต เมื่อวันศุกร์ ที่ 18 สิงหาคม 2549 เมื่อเวลา 17.30 น. ในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น พนักงานสอบสวน ได้รับแจ้งเหตุยิงกันตายบริเวณสวนทุเรียน จากการสืบสวนสอบสวนได้ข้อสรุปว่า ขณะเกิดเหตุครั้งนี้ นาย ช. นามสมมติ ได้เดินทางมาตรวจงานกำลังก่อสร้างโครงการในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีกิจกรรมการขุดลอกคูคลอง และก่อสร้างทำทางและรางน้ำในพื้นที่หมู่ที่ 3 ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยที่แนวทางการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นตรงกับกรรับรู้ของประชาชนทั่วไปในพื้นที่ กล่าวคือการเสียชีวิตของ นาย ช. นามสมมติ มีสาเหตุเกิดจากการขัดผลประโยชน์ทางการเมืองในระดับผู้บริหารด้วยกันในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (“สท.คนดังถูกยิงคาที่”. 2549 : 18)

สำหรับนาย ช. นามสมมติ แต่เดิมมาประกอบอาชีพทำธุรกิจหลากหลาย ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่าก่อนหน้าที่นาย ช. นามสมมติ จะเสียชีวิต นาย ช. นามสมมติ ได้เปลี่ยนชื่อนามสกุลเป็น นาย ญ. นามสมมติ เนื่องจากสาเหตุที่เกิดจากการขัดผลประโยชน์ทางการเมืองอันมีในระดับผู้บริหารด้วยกันเองภายในเทศบาลนั้นเมื่อ พ.ศ.2544 เรียกว่า นาย ช. นามสมมติ หรือ นาย ญ. นามสมมติ ก่อนตัดสินใจหันเหชีวิตมาเป็นอาชีพนักการเมือง เคยมีอาชีพหลัก ทำประกันภัยประเภทต่าง ๆ ทำสวนยางพารา รับเหมาประมูลงานก่อสร้างทุกชนิด เป็นนายหน้าซื้อขายที่ดิน เป็นผู้กว้างขวางในพื้นที่ เป็นเครือข่ายกับ นาย ต. นามสมมติ ในสมัยที่ นาย ต. นามสมมติ เป็นนายกเทศมนตรี นาย ช. หรือ นาย ญ. เป็นผู้ที่สำคัญในการช่วยผลักดันอยู่เบื้องหลังของนาย ต. นามสมมติ และกำนัน บ. นามสมมติ ซึ่งนาย ช. นามสมมติ หรือ นาย ญ. นามสมมติ เคยร่วมกัน เปิดตลาดขายส่งขนมท็อฟฟี่ทั่วราชอาณาจักรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในระยะหลังการขายส่งขนมท็อฟฟี่ ไม่เจริญรุ่งเรืองทำให้การสะสมทุนทางเศรษฐกิจที่เคยทำร่วมกันได้มาใช้ลงทุนเพื่อสำหรับการหาเสียงเลือกตั้ง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“นักการเมืองอาชีพทุกคน เขาไม่เอาเงินที่เขาเก็บสะสมตั้งแต่ไหนแต่ไรมาเล่นการเมืองหรอก เขาจะหานายทุนมาสนับสนุนเขา เท่ากับว่าเขาไม่ลงทุนอะไร เขาแค่ลงทุนแต่แรง เห็นไหม นักการเมืองสมัยนี้เขามีเงินกัน ก็มีแต่เรานี่ละใช้เงินส่วนตัวที่เก็บหอมรอบริบจากการขายขนมมาเล่นการเมือง” (นาย ต. นามสมมติ. 2557)

แต่ภายหลังการศึกษามีข้อค้นพบว่า นาย ช. นามสมมติ มาขัดแย้งกับนาย ต. นามสมมติ ตรงที่นาย ช. นามสมมติ นั้นเป็นคนที่ชอบเอาแต่ใจตัวเอง จะทำอะไรต้องทำให้ได้ไม่พึ่งเหตุผลเพื่อนร่วมงาน หรือสมาชิกสภาเทศบาลในทุกกรณี นาย ช. นามสมมติ หรือ นาย ญ. นามสมมติ เป็นสมาชิกสภาเทศบาล มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เรียกว่าถึงปี พ.ศ. 2551 ประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้างและดูแลบริหารธุรกิจส่วนตัว ในด้านการเมืองนาย ช. นามสมมติ หรือ นาย ญ. นามสมมติ เคยดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในสมัยของนาย สร.นามสมมติ เป็นนายก

เทศมนตรีเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก อาจกล่าวได้ว่า นาย ช.นามสมมติ เป็นผู้กว้างขวาง มีอิทธิพลการเมืองระดับท้องถิ่นคนหนึ่งในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ในด้านสาธารณะประโยชน์นั้น ให้ความช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นมาโดยตลอดเช่นกัน โดยปกตินิสัย นาย ช. นามสมมติ มักชอบทำตัวเป็นหัวคะแนน ให้กับนักการเมืองในท้องถิ่นและนักการเมืองระดับจังหวัดมาทุกยุคสมัย (นาย สร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การศึกษากรณีที่ 4 กรณีการลอบสังหาร นาย น. นามสมมติ รองนายกเทศมนตรีของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

กรณีการลอบสังหาร นาย น. นามสมมติ สมาชิกสภาของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เสียชีวิตเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ในกรณีที่ 4 นี้ผู้วิจัยจะใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก อันมีสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีฐานมาจากการเปลี่ยนแปลงฐานสมาชิกมาเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ที่มีความเชื่อมั่นในทางความคิด ความเชื่อ ความชอบในระดับสูง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ผลลัพธ์สุดท้ายของการมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน นำมาซึ่งการประทุรร้ายร่างกายร้ายแรงถึงการเอาชีวิตแก่กันและกัน

พื้นฐานเดิมและการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคมของนาย น. นามสมมติ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ เจาะลึกพบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เป็นที่รู้จักนาย น. นามสมมติ กันในนาม “พี่ น.” พ่อแม่ของ นาย น.นามสมมติ มีถิ่นฐานเดิม อยู่ที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก นาย น. นามสมมติ เป็นบุตรคนที่ 2 ของตระกูล คม. นามสมมติ อาชีพเดิมของครอบครัว คม. นามสมมติ บิดาของ นาย น.นามสมมติ เป็นกรรมกรรับจ้างขายแรงงานทั่วไป ส่วนมารดาของ นาย น. นามสมมติ ทำขนมหวานขายควบคู่ไปกับการทำสวนผลไม้ ฐานะทางครอบครัวในอดีตไม่ได้ร่ำรวย มีฐานะพออยู่พอกินไปตามอัตภาพ

จากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของ นาย น. นามสมมติ เริ่มสร้างฐานะทางครอบครัวจากอาชีพการทำขนมขาย การทำสวนผลไม้ กระทั่งตามไม่ได้สร้างความร่ำรวยให้กับครอบครัว นอกจากการพอมือพอกินไปเพียงวันคืนเท่านั้น เมื่อ นาย น. นามสมมติ เติบโตได้แต่งงานแยกครอบครัวมาสร้างเนื้อตัว เป็นหัวหน้าคนงานคุมคนงานลานมันเส้นให้กับนาย หอ. นามสมมติ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ มาได้ระยะหนึ่งนาย น. นามสมมติ ได้เล็งเห็นช่องทางการทำมาหากินเป็นลูกจ้าง มองเห็นช่องทางการทำมาหากินที่ดีกว่าเดิม ทำให้ นาย น. นามสมมติ ได้ซื้อรถเก๋งเพื่อรับจ้างขนย้ายมันเส้นและค้าขายของหนีภาษี เช่น เหล้า บุหรี่ ต่อมาระยะหลังกิจการลานมันเส้นมีความซบเซาลง ด้วยการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจมา ทำให้ นาย น. นามสมมติ มีฐานะดีขึ้น ด้วยการขายของหนีภาษีมาตลอด สมัยนั้นมีการตัดถนนสุขุมวิทสายบางนา-ตราด จึงหันมาร่วมลงหุ้นลมกับโรงโม่หิน ทำให้ นาย น. นามสมมติ

มีสัมปทานเปิดโรงโม่หินมีชื่อเสียงโด่งดัง เป็นที่รู้จักกันในพื้นที่ นาย น. นามสมมติ ได้ควบคุมดูแลกิจการสัมปทานควบคู่กับโรงโม่หิน เรื่อยมาระยะหนึ่งนาย น. นามสมมติ ได้มองว่าต้องใช้รถบรรทุกและรถแม็คโครตัดหินขนย้ายหินจากหน้าผา ลงมากองไว้ในโรงโม่หิน จึงตัดสินใจซื้อรถบรรทุกสิบล้อมาเพื่อรับจ้างขนย้ายหิน และซื้อรถแม็คโคร มาเพิ่มทุนทางเศรษฐกิจเรื่อยมาจนกระทั่งเริ่มมีฐานะดีขึ้น ซึ่งอาชีพนี้เองได้สร้างความมั่งคั่งให้ นาย น. นามสมมติ เรื่อยมาดังคำสัมภาษณ์

“เมื่อก่อนใครมั่งไม่รู้จักพี่ น. ผมเนี่ยอยู่กับเขาตั้งแต่เด็ก พี่ น. เขาโด่งดังรู้ ๆ กันอยู่ เขาทำอะไรมีอิทธิพล ขนาดขอทำอะไรเหนือกฎหมาย จนไม่มีใครต่อกลอนกะแก ถ้าเขาสั่งให้ใครไปคู่ว่ามันเกิดอะไรขึ้น ให้อีกฝ่ายเตรียมหนี้ได้เลย เป็นอันว่าคนนั้นต้องโดนเตะแน่” (นาย ขย. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อพิจารณาทุนทางสังคมของครอบครัวนาย น. นามสมมติ มีข้อค้นพบว่าชอบช่วยเหลือชาวบ้านเป็นขวัญใจคนจนที่ตกทุกข์ได้ยาก ในทัศนะของชาวบ้าน นาย น. นามสมมติ ได้รับการขนานนามว่าเป็น “นักเลงพ่อพระ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นคดีความขึ้นมากภายในชุมชน เช่น วิวุ่นยกพวกตีกันในหมู่บ้าน ปัญหาคดีฆ่ากันยักกัน ชาวบ้านต่างก็พากันมาหาเพื่อขอความช่วยเหลือจากนาย น. นามสมมติ เพื่อช่วยเจรจาความกับอีกฝ่ายอยู่เนือง ๆ ทำให้นาย น. นามสมมติได้รับการยอมรับจากชาวบ้านและยกย่องนับถือ จากความสำเร็จในการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมของ นาย น. นามสมมติ ต่อมาได้ขยายกิจการไปสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขั้บรถแม็คโครรับเหมาขุดบ่อน้ำ ถมที่ดิน การคุมกิจการโรงโม่หิน และการทำสวนผลไม้ ซึ่งธุรกิจทั้งหมดนี้ได้สร้างความมั่งคั่งให้กับครอบครัว นาย น.นามสมมติ อีกทั้งยังเป็นฐานสำคัญทางการเมือง นาย น. นามสมมติ เรื่อยมาตามลำดับ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อย่างว่าแหละ คนเราเมื่อมีเงินแล้ว อยู่เฉย ๆ ไม่ได้หรอก ต้องแสวงหาโน่นทำนี่ตลอดเวลา” (นาย ขย. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การตัดสินใจก้าวเข้าสู่เส้นทางการเมือง นาย น. นามสมมติ

การเข้าสู่การเมืองของนาย น. นามสมมติ มีพื้นฐานมาจากความมีชื่อเสียงที่ได้สะสมทุนทางสังคมและความมั่งคั่งจากทุนทางเศรษฐกิจ ทำให้นาย น. นามสมมติ มีคนรู้จักและสนิทสนมกับนาย น. นามสมมติ เป็นจำนวนมากขึ้นตามลำดับ กลายเป็นการยกระดับความเป็นผู้มีอิทธิพลของนาย น. นามสมมติ สำหรับวัตถุประสงค์หลักของการเข้าสู่การเมืองก็เพื่อการแสวงหาอำนาจทางการเมือง ในการปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเองและของครอบครัว ทั้งนี้เพราะการมีอำนาจและตำแหน่งทางการเมืองสามารถให้ทุนให้โทษในการทำธุรกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมได้

โดยสถานภาพทางสังคมแล้ว นาย น. นามสมมติ มีฐานะเป็นนายทุนท้องถิ่นที่เติบโตในกระแสของเจ้ากิจการมีธุรกิจรถแท็กซี่และบรรทุก จนได้ก้าวเข้าสู่วงการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นาย น. นามสมมติ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล เส้นทางเข้าสู่การเมืองท้องถิ่นของ นาย น. นามสมมติ มีฐานจากการสะสมทุนทั้งทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคม ในปี พ.ศ. 2536 นาย น. นามสมมติ มาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล และได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลสมัยแรก (ก่อนที่จะมีการยกฐานะจากสภาเทศบาลเป็นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) และด้วยผลของการสร้างความต่อเนื่อง ทำให้ในปี พ.ศ. 2540 นาย น. นามสมมติ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลในสมัยที่สอง หลังจากนั้นได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลสมัยที่สองได้ประมาณ 2 ปี สภาเทศบาลได้ยกฐานะเป็นของเทศบาล ในปี พ.ศ. 2542 แต่นาย น. นามสมมติ ยังคงดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล โดยปริยายตามพระราชบัญญัติเทศบาลต่อไปอีกสองปีจนหมดวาระการดำรงตำแหน่ง

การช่วงชิงผลประโยชน์ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จุดเริ่มต้นของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นาย น. นามสมมติ ได้มีการใช้อิทธิพลเหนือกฎหมาย เนื่องจากความจำเป็นในการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อสะสมทุนในฐานะที่เป็นนายทุนท้องถิ่น พฤติกรรมเช่นนี้ทำให้มีความขัดแย้งเรื่องการแย่งชิงผลประโยชน์ในกลุ่มเดียวกัน จนถึงขั้นมีการฆ่ากันตาย จนเกิดจากความไม่เข้าใจกันระหว่างคนสองกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2544 กล่าวคือ การใช้อิทธิพลร่วมกับนาย ข. นามสมมติ หรือนาย ฉ. นามสมมติ โคนล้มสภาเทศบาลในสมัยของนาย ค. นามสมมติ ได้เข้าข่มขู่สมาชิกในสภาเทศบาล เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนไม่มีสมาชิกคนใดกล้าขัดขวาง พบว่าได้มีปัญหาขัดแย้งกับผู้รับเหมารายหนึ่งในต่างจังหวัด รวมถึงปัญหาความขัดแย้งกันเอง ในกลุ่มการเมืองเดียวกันที่เป็นฝ่ายบริหารอย่างรุนแรง พัวพันกับคดีสังหารสมาชิกสภาจังหวัดคนหนึ่งในพื้นที่ และเตรียมตั้งทีมลงสมัครชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ซึ่งเหลือเวลาเพียงปีเศษ แข่งกับนายกเทศมนตรีคนปัจจุบัน ซึ่งอยู่ทีมเดียวกันมาตลอดสำหรับประเด็นที่ดังไว้ 2 ประเด็นคือเรื่องการเมืองและขัดผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจแหล่งข่าวในพื้นที่เปิดเผยว่า เมื่อช่วงประมาณ 3 เดือนที่ผ่านมา นาย น. นามสมมติ ผู้ตายประมูลบ่อหินในพื้นที่ได้แต่ถูกตัดหน้าไป แล้วต่อมา นาย น. นามสมมติ นำชาวบ้านประท้วงการระเบิดหินในบ่อดังกล่าวโดยอ้างว่ากระทบต่อสิ่งแวดล้อมทำให้ผู้ที่ประมูลได้เข้าไประเบิดหินไม่ได้

ความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความขัดแย้งเรื่องผลมาจากการแย่งชิงอำนาจ ในกลุ่มด้วยกัน กล่าวคือ นาย น. นามสมมติ และนาย ข. นามสมมติ, “สอ.” หรือนาย ฉ. นามสมมติ ได้แยกตัวมารวบรวมสมาชิกมาเป็นฝ่าย นาย น. นามสมมติ เพื่อจะโค่นล้มนายก

เทศมนตรี นาย ต. นามสมมติ และรองนายกเทศมนตรี เนื่องจากต้องการอำนาจทางการเมืองและได้ ล้างแค้น นาย ต. นามสมมติ ที่นาย ต. นามสมมติ ไม่ยอมให้ผลประโยชน์ของโครงการก่อสร้างเทศบาล แต่กับนำโครงการต่าง ๆ ไปให้ นาย บ. นามสมมติ เป็นส่วนใหญ่ และยังคงกล่าวหาว่า นาย ต. นามสมมติ รู้เห็นให้พนักงานที่เป็นข้าราชการประจำนำรถไปใช้ในส่วนตัว และนาย น. นามสมมติ ยังไม่พอใจ เพื่อนสมาชิกด้วยกันอีกหลายคนที่ไม่ทำตามคำสั่งนาย น. นามสมมติ ซึ่งนิสัยส่วนตัวของนาย น. นามสมมติ แล้วถ้าไม่พอใจใครจะไว้วางใจกำลัง เข้าชกต่อทันที สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พี่ น. เขาเป็นคนแบบนี้มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว แต่เขาก็เป็นคนดีของสังคม ชอบช่วยเหลือทุกคน ไม่เคยเรียกร้องค่าน้ำร้อน-น้ำชาจากผมเลย” (นาย ชน. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ผลจากการสะสมทุนทางการเมืองของนาย น. นามสมมติ จากการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยที่นาย น. นามสมมติ ร่วมมือกับนาย ช. นามสมมติ “สส.” หรือนาย ญ.นามสมมติ พร้อมพวก โคนล้มอำนาจนายกเทศมนตรีของ นาย ต. ดังกล่าว ข้างต้นแล้ว นาย น. นามสมมติ และนาย ช.นามสมมติ ยังได้มีการครอบงำการแต่งตั้งผู้บริหารคนใหม่ ภายใต้การบริหารงานของนาย น. นามสมมติ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2546 โดยมีจัดตั้งคณะเทศมนตรี มาบริหารงานชุดใหม่ภายใน คือ นาย สม. นามสมมติ ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี นาย สช. นามสมมติ และนาย น. นามสมมติ เป็นรองนายกเทศมนตรีจนครบวาระ ซึ่งเป็นการคานอำนาจของนาย น. นามสมมติ กับนาย ช.นามสมมติ เพื่อใช้การบริหาร ในช่วงซึ่งผลประโยชน์ในหลายรูปแบบ เช่น มีการโยกย้ายโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ในสมัยนาย ต. นามสมมติ ขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรี ได้ปรับเปลี่ยนโครงการก่อสร้างหลายโครงการต่าง ๆ ให้ไปตรงกับที่มีฐานเสียงและใน หมู่บ้านของ นาย สม.นามสมมติและพวก จะให้บริษัทก่อสร้างของ นาย ช. นามสมมติ เป็นผู้ลงมือทำ โครงการดังกล่าว โดยการกำกับการดูแลผลประโยชน์ร่วมกันของ นาย น. นามสมมติ และนาย ช. อย่างใกล้ชิดเรื่อยมาจนกระทั่งหมดวาระปี พ.ศ. 2548

การเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดขึ้นใหม่อีกครั้งในปี พ.ศ. 2548 ในครั้งนี้ นาย น. นามสมมติ สนับสนุนเลือกให้นาย สร. นามสมมติ สมัครชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรี กับนาย ต. นามสมมติ ผลปรากฏว่า นาย สร. นามสมมติ ได้รับคัดเลือกเป็นนายกเทศมนตรี ส่วนนาย น. นามสมมติ เป็นรองนายกเทศมนตรีเรื่อยมา จนมีการถูกลอบสังหารเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. 2551 (นาย สร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ประวัติชีวิตของนาย น.นามสมมติ : ก่อนก้าวเข้าสู่ถนนสายการเมือง

สำหรับการศึกษาประวัติของ นาย น. นามสมมติ พบว่า ถิ่นกำเนิดเป็นคนพื้นเพดั้งเดิมใน ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีฐานะดีสืบทอดมาจากรุ่นหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ่อแม่ปู่ย่า ตายายที่ทำการงานหน้าพระบิดหินส่วนตัว จนมีฐานะดีในชุมชนละแวกนั้น ๆ ต่อมา นาย น. นามสมมติ มีครอบครัวได้ย้ายไปอยู่ที่อื่น ยังประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้างและเปิดหินอยู่ในระยะหลังได้เปลี่ยน

อาชีพเป็นผู้รับเหมาขุดลอกคลอง ถมที่ เป็นต้น ด้านชีวิตการเมืองไม่เคยรับตำแหน่งใด ๆ มาก่อนหน้านี้ เมื่อการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นาย น. นามสมมติ ได้ลงสมัครชิงตำแหน่งสมาชิกสภาภิบาลในสมัยแรก เมื่อ ปี พ.ศ. 2536 จนกระทั่งมีการยกฐานะเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 เป็นสมาชิกสภาเทศบาล โดยปริยายตามกฎหมาย เรื่อยมา นักการเมืองส่วนใหญ่จะรู้จัก นาย น. นามสมมติ เป็นอย่างดีทุกท่าน จนได้รับฉายาว่าเจ้าพ่อเทศบาล อาชีพส่วนตัวจะรับเหมาจะดูแลเป็นครั้งคราว ลักษณะส่วนตัว จะเป็นคนพูดจาเสียงดังฟังชัด นักเลงเรียกพี่ มีความเชื่อมั่นในตัวเองค่อนข้างสูง ไม่ค่อยยอมลดราวาศอกให้กับใคร พูดคำไหนคำนั้น จะช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากคดีความต่าง ๆ เป็นผู้รับเคลียร์ทุกคดี และเป็นที่รักใคร่ของประชาชนในตำบล จึงเป็นที่มาของการเป็นสมาชิกเทศบาลทุกสมัย ตำแหน่งสำคัญ ๆ เช่น รองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี หรือเป็นประธานสภา เป็นต้น จากคนไม่เคยเกรงกลัวใครในสำนักงานเทศบาล จึงไม่มีใครกล้าแสดงการคัดค้าน เพราะรู้ถึงนิสัยใจคอของ นาย น. นามสมมติ จึงจำเป็นต้องเกลี้ยกล่อมรับฟัง ซึ่งแท้ที่จริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของ นาย น. นามสมมตินี้เอง เป็นจุดชนวนสำคัญของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง เรื่อยมา (อยู่ในรูปแบบของคลื่นใต้น้ำที่รอวันคิดบัญชีแค้นเมื่อโอกาสมาถึง) พฤติกรรมเช่นนี้แม้แต่การประชุมสภาเทศบาลซึ่งโดยปกติแล้วจะเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทว่าในทางปฏิบัติที่เทศบาลกลับพบว่ามิได้เป็นเช่นนั้น ไม่มีใครกล้าขัดขวางในการกระทำใดๆ ของนาย น. นามสมมติ “ผมรู้ถึงกิตติศัพท์ ที่ น. แกมานานแล้ว ไม่มีใครอยากยุ่งกับแก่นักหрок เดี่ยวแถมโหมจะอยู่ไม่ติด” หรือแม้แต่การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ดูแลกิจการของโรงโม่หิน พฤติกรรมของ นาย น. นามสมมติก็ยังคงใช้วิธีการบริหารเฉกเช่นเดียวกันกับที่เทศบาล รวมทั้งการรับประมุขงานงานในเขตเทศบาลด้วยเช่นกัน (นาย ง. นามสมมติ, สัมภาษณ์, 2557)

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้เนื่องจากเหตุการณ์ของกรณีศึกษาที่สืบนี้ ปรากฏการณ์เกิดขึ้นคล้าย ๆ กันกับเหตุการณ์เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2551 ที่นาย ช. นามสมมติ หรือนาย ญ. นามสมมติ ถูกคนร้ายลอบยิงเสียชีวิตสำหรับกรณี นาย น. นามสมมติ มีอายุ 57 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกเทศมนตรีเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ถูกลอบสังหารเสียชีวิตอยู่ในรถส่วนตัว ขณะที่กำลังจะเดินทางไปเปิดงานฝึกอบรมโครงการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

เริ่มต้นชีวิตการก้าวเข้าสู่เส้นทางการเมือง ด้วยการได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เรื่อยมากระทั่งถึงปี พ.ศ. 2551 ประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้าง และดูแลกิจการโรงโม่หินอยู่ในหมู่ที่ 3 ในด้านการเมืองดำรงตำแหน่งรองนายกเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ในสมัยที่ นาย สร. นามสมมติ เป็นนายกเทศมนตรี

เทศบาล โดยบุคลากรส่วนตัวผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า เป็นผู้กว้างขวางและเป็นผู้มีอิทธิพลการเมืองระดับท้องถิ่นและท้องถิ่นคนหนึ่งในพื้นที่ ด้วยการสร้างบารมีจากการให้ความช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นมาโดยตลอด ซึ่งส่วนใหญ่ นาย น. นามสมมติมักวางตัวเป็นหัวคะแนนให้กับนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัดมาทุกยุคสมัย สำหรับในกรณีที่เกิดขึ้นมาในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นเดียวกัน เมื่อครั้งเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาล เมื่อปี พ.ศ. 2548 ซึ่งมี นาย น. นามสมมติ เป็นหัวคะแนนให้ นาย ค. นามสมมติในสมัยที่ลงคะแนนโหวตสรรหานายกเทศมนตรี จนกระทั่งมีรอยแตกร้าวในสมาชิกเรื่อยมา

กรณีศึกษาเรื่องการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้นำเสนอมาทั้ง 4 กรณี สามารถสรุปได้ว่า การสะสมทุนและการก้าวเข้าสู่แวดวงการเมืองท้องถิ่นของนาย ก. นามสมมติ นาย บ. นามสมมติ นาย ช. นามสมมติ และนาย น. นามสมมติ กระทั่งพัฒนาการก่อรูปเป็นความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรง เนื่องจากความไม่ลงตัวในการแบ่งปันผลประโยชน์ในพื้นที่ที่มีอิทธิพลของนักการเมือง ในพื้นที่ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปผลการศึกษาท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นการแบ่งงานกัน ความไม่สอดคล้องกับได้ดังนี้

นาย ก. นามสมมติ สะสมทุนทางเศรษฐกิจจากฐานการทำการเกษตรและธุรกิจรถบรรทุกเป็นหลัก หลังจากนั้นเมื่อมีฐานะทางครอบครัวดีขึ้น จึงได้เน้นการสะสมทุนทางสังคมด้วยการช่วยเหลือประชาชนและสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่

นาย บ. นามสมมติ สะสมทุนทางเศรษฐกิจ มีทุนทางสังคมและมีอิทธิพลทางการเมืองในพื้นที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่อนข้างสูง ดังนั้นหาก นาย บ. นามสมมติ ได้ช่วยเหลือนักการเมืองคนใดคนนั้นมักจะได้ตำแหน่งเสมอ บทบาททางการเมืองของนาย บ. นามสมมติ มีลักษณะผู้ทรงอิทธิพลที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการโดยมีทั้งพระเดชและพระคุณ

นาย ช. นามสมมติ เน้นการสะสมทุนทางเศรษฐกิจโดยมีฐานธุรกิจอยู่ที่การก่อสร้าง ดังนั้นจึงมีบทบาททางการเมืองได้ในเฉพาะเขตพื้นที่ เช่น การรวบรวมสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อโค่นล้มนายกเทศมนตรี มีบทบาททางการเมืองที่สำคัญ คือการใช้อำนาจและการใช้อิทธิพลอย่างเห็นได้ชัด

นาย น. นามสมมติ มีการสะสมทุนทางสังคมมาในอดีตและเริ่มสะสมทุนทางเศรษฐกิจด้วยกิจการรับเหมาก่อสร้าง และควบคุมกิจการโรงไม้หิน โดยนำกรณีศึกษาในภาพรวมมาประมวลวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มีผลต่อความขัดแย้งทางการเมือง

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีผลมาจากนโยบายการกระจายอำนาจลงท้องถิ่น ซึ่งเริ่มจากการศึกษาประวัติความเป็นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการศึกษาประวัติศาสตร์โครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก มีข้อค้นพบว่าเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ได้รับการแต่งตั้งจากสภากิจบาล มาเป็นรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 มีการแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในปี พ.ศ.2537 ดังนั้นผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่เทศบาลตำบล ได้มีการบริหารจัดการกิจการสาธารณะกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บำบัดทุกข์บำรุงสุข ให้กับประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบล โดยมีอำนาจตามบทบาทหน้าที่ และเป็นภารกิจหลัก ซึ่งตามกฎหมายได้มีการกำหนดเอาไว้ ในบทบัญญัติเทศบาล โครงสร้างทางการบริหารออกเป็น 2 ฝ่ายได้แก่ ฝ่ายบริหาร ซึ่งประกอบด้วยนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งหมายถึง สมาชิกสภาเทศบาล โดยที่ตำแหน่งนายกเทศมนตรี และตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล (สท.) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญ สามารถอยู่ดำรงตำแหน่งได้ วาระละ 4 ปี ซึ่งแต่ละฝ่ายมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน กล่าวคือฝ่ายบริหารจะทำหน้าที่กำหนดนโยบายและจัดทำงบประมาณด้านต่าง ๆ ส่วนฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาเทศบาลตำบล จะทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“บางครั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเทศบาลฯ เป็นทีมเดียวกัน แต่เมื่อถึงคราวปฏิบัติงานตามหน้าที่ ก็จะต่างบทบาทกัน ฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่บริหารนำเสนอโครงการ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งก็จะคอยตรวจสอบการทำงานให้เกิดความบริสุทธิ์และตรงต่อความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่มากที่สุด ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องดูด้วยว่ากิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ขัดต่อกฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องหรือไม่” (นาง ณ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก มีข้อค้นพบว่ามีปฐมเหตุมาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่ที่มีทรัพยากรบนพื้นดินและใต้ดินอย่างมหาศาล มีการทำสัมปทานระเบิดหิน เกิดขึ้นตามกาลเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลง จนเป็นปัจจัยทำให้ก่อชนวนความขัดแย้งเล็ก ๆ ขึ้น ระหว่างนายทุนผู้ประกอบการ กลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มนักการเมืองระดับจังหวัด ทำให้ปัจจุบันเขาในพื้นที่ มีส่วนที่หลงเหลือเพียงส่วนน้อย ผลการประกอบการระเบิดหิน ทำให้คนในชุมชนมีฐานะดีขึ้น เนื่องจากคนในชุมชนมีงานทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นไปด้วย ผลมาจากโรงโม่หินของบริษัทต่าง ๆ ที่เข้ามาแสวงหาผลกำไร เกิดการแข่งขันแย่งปันราคาซื้อที่ดินในตำบล

ผลการศึกษาเรื่องการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง ในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก มีข้อค้นพบว่า ความขัดแย้งเริ่มขึ้นที่การแบ่งฝ่ายในการลงสมัคร เพื่อช่วงชิงตำแหน่งทางการเมืองจาก คนกลุ่มหนึ่งที่มีชื่อเสียงของตระกูลดัง ๆ อยู่ 5 ตระกูล และมีกลุ่มมีอิทธิพล 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 มีนาย ค. นามสมมติ หรือเลี่ย ค. นามสมมติ คหบดีเจ้าของธุรกิจบ้านจัดสรร ผู้กว้างขวางแห่งตลาดที่มีมือดีผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 นาย น. นามสมมติ คอยสมทบทีมและผู้ให้การสนับสนุน กลุ่มที่ 2 นาย ต. นามสมมติ เจ้าของธุรกิจรถยนต์มือสองตลาด และกลุ่มที่ 3 มีนักการเมืองผู้นำท้องถิ่น กับนักธุรกิจท้องถิ่นร่วมมือให้ความช่วยเหลือ ซึ่งแต่เดิมนั้นทั้งคู่แข่งเป็นทั้งเพื่อนและเป็นพันธมิตรทางการเมืองกันมาก่อน สาเหตุของความขัดแย้งในชั้นต้นนี้มาจากความต้องการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง เพื่อเอาไว้คุ้มครองธุรกิจส่วนตัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2557 เส้นทางทางการเมือง ถูกผูกขาดโดยกลุ่มผู้มีอำนาจเงินที่สะสมทุนมาจากธุรกิจสัมปทานโรงโม่หินขนาดเล็ก อาศัยตำแหน่งทางการเมืองทำธุรกิจในตำบล เช่น สัมปทานโรงหินชั้นใต้ดินและบนดิน ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปขนาดเล็ก เป็นต้น ทำให้เกิดการขยายฐานอำนาจ ด้วยการรวมกลุ่มพรรคพวกพี่น้อง ลงเล่นการเมืองเพื่อปกป้องธุรกิจส่วนตัวทำให้สามารถดำเนินธุรกิจไปได้อย่างสะดวก กล่าวโดยสรุป คือ หลังมีการประกาศให้เป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ได้เกิดคู่แข่งทางการเมืองขึ้นมา 3 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง เป็นกลุ่มที่นำโดย นาย ค. นามสมมติ มือดีผู้ใหญ่บ้านที่เกียจคร้านราชการ อาศัยอำนาจสมัยที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน นายทุน และนักธุรกิจให้การสนับสนุน ส่วนกลุ่มที่สอง คือกลุ่มของนาย ต. นามสมมติ ที่มีพรรคพวก เครือญาติเป็นนักธุรกิจ ส่วนกลุ่มที่สาม มีผู้นำท้องถิ่น ท้องถิ่นนักธุรกิจในท้องถิ่น ให้การสนับสนุนทางการเมือง ดังเช่นคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“แต่เดิมเป็นพวกเดียวกันแท้ ๆ แต่มานี้ไม่รู้ทำไมจึงมาแข่งขันกัน ไม่ว่าเวลาจะยาวนานแค่ไหน โลกจะพัฒนาอย่างไร ที่กล่าวไว้ว่าการเมืองไม่มีมิตรแท้ ศัตรูถาวร เกิดทุกระดับการเมืองท้องถิ่นถึงระดับประเทศ ยังคงใช้ได้และคิดว่าจะเป็นความจริงไปตลอดกาลเสียด้วยซ้ำ ” (นาย ต. นามสมมติ, สัมภาษณ์, 2557)

เมื่อหันไปพิจารณาการก่อรูปของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก มีข้อค้นพบว่า เกิดขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ภายใต้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และประมวลกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการมอบหมายอำนาจหน้าที่สำคัญต่อเจตนารมณ์ของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน ถึงปัจจุบันผ่านการบริหารงานภายใต้กระบวนการดังกล่าวมาแล้ว ได้แก่ สมัยแรก พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2542 สมัยที่ 2 พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2544 สมัยที่ 3 แบ่งได้ 2 ช่วง คือ พ.ศ. 2544 ถึง 2546 และถึง พ.ศ. 2548 สมัยที่ 4 พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 และสมัยที่ 5 พ.ศ. 2553 ถึง 2557

สรุปวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางการเมืองจากกรณีศึกษาการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

ในการสรุปวิเคราะห์ถึงปัจจัยสาเหตุที่มีผลต่อความขัดแย้ง จากกรณีศึกษาการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของครั้งนี้ มีข้อค้นพบว่า ปัจจัยที่มีผลจากการการยกฐานะเป็นเทศบาล ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองมีผลประโยชน์เข้าเกี่ยวข้องจนนำไปสู่การประทุรภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินแก่กันและกัน มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์
2. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพทางการเมือง
3. ปัจจัยด้านการต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง
4. ปัจจัยด้านการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสาร

ปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์

สำหรับปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์ หรือผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประมูลรับเหมาก่อสร้าง การแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน และอื่น ๆ เป็นต้น อันเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีข้อค้นพบว่า เมื่อการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจะการแข่งขันผลประโยชน์ในท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก แท้ที่จริงมีสาเหตุมาจากการแย่งชิงธุรกิจต่าง ๆ หลายประการ เช่น การทำธุรกิจโรงงานไม่หิน นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องการแข่งขันประมูลงานโครงการก่อสร้างของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ที่ในแต่ละรอบปีงบประมาณมีอยู่หลายโครงการเช่น โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตรอบหมู่บ้าน โครงการขุดลอกคูคลองส่งน้ำและท่อระบายน้ำ เป็นต้น ซึ่งมีการจัดสรรผลประโยชน์ไม่ลงตัว เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีบริษัทลูกหาบที่อยู่สังกัดตนเอง มีผลก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นด้วยตนเอง เพราะจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีข้อค้นพบว่า ปัจจัยด้านผลประโยชน์นี้เกิดขึ้นมา ก่อนที่จะมีการลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งด้วยซ้ำ การก่อรูปเกี่ยวกับผลประโยชน์นี้เห็นได้จากการสัญญาว่าจะให้ตำแหน่งทางการเมืองตอบแทนการช่วยเหลือ การฝากลูกหลานเข้ามาทำงานในเทศบาล รวมถึงประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ที่อยู่ในรูปของเงินทอง โครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนเดือดร้อนและมีความต้องการ เป็นต้น และเมื่อได้ตำแหน่งนายกเทศมนตรีสนใจแล้วก็จะต้องแบ่งงานให้พวกพ้องและญาติพี่น้องตนเองตามที่ได้รับปากตกลงกันไว้ก่อนลงเลือกตั้ง ทำให้ฝ่ายที่อยู่ทีมเดียวกันและการเมืองชั่วตรงข้ามเกิดความไม่พอใจ จึงใช้วิธีการเอาคืนด้วยการคัดค้านการบริหารงานหรือการตรวจรับงานอย่างมีเงื่อนไข ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนำเอาข้อกฎหมายมาหาจุดบกพร่อง และการ

ควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายตรงข้าม เป็นต้น กรณีความขัดแย้งทางการเมืองที่มีปัจจัยพื้นฐานมาจากปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่แตกต่างกันนี้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อได้เป็นนายกแล้ว ต้องทำตามข้อตกลงกันไว้ ไม่อย่างนั้นจะถูกหักหลัง ในสมัยหน้าไม่มีความเชื่อตรงในบทบาทของนักการเมือง คนคืออยู่ไม่ได้ คนโกงมีแต่ความร้ายวายเป็นอย่างนี้แหละ สังคมไทยทุกวันนี้” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เช่นเดียวกันกับคำกล่าวสัมภาษณ์ที่ว่า

“การทำโครงการ และร่างนโยบายจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน จะต้องสอดคล้องกับความต้องการของนักธุรกิจผู้ให้การสนับสนุน การเมืองเป็นเรื่องผลประโยชน์ของใครว่าแต่ใครมีความสามารถหรือใครมีพรรคพวกอยู่ก่อนจะลงมือทำอะไรง่ายเสมอ ทุกอย่างไม่มีอะไรจริงจังยืน ได้มาแล้วก็เสียไปเป็นไปตามกลไกของธรรมชาติและสัตว์โลก พวกข้าราชการอย่างพวกเราสอนนโยบายไม่ทัน ต้องตามน้ำอย่างเดียวจึงจะอยู่รอดสมัยนี้” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อหันไปพิจารณาความขัดแย้งจากการประมุขงานของผู้รับเหมาก่อสร้าง อันเป็นปัจจัยสาเหตุด้านผลประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งทางการเมืองของเทศบาล ที่ผลการศึกษครั้งนี้มีข้อค้นพบคือ ปัจจัยอันเกิดจากคำตอบแทนในการฮั้วประมูล หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ค่าเปอร์เซ็นต์งานที่ได้จากหัวคิวของโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาล มีคำตอบแทนในการฮั้วประมูลงาน และเปอร์เซ็นต์ที่ได้จากโครงการรับเหมาก่อสร้าง ส่วนใหญ่จะตกอยู่ในมือของนายกเทศมนตรี สำหรับผู้ที่มีตำแหน่งรองนายก หรือเลขานายกไม่มีสิทธิการได้รับผลประโยชน์ดังกล่าวภายในเทศบาล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เวลาบริษัทต่างๆ ไปวิ่งงานจะต้องชนกันถึง 10 บริษัท แต่มีข้อแม้รับรู้กันภายในระหว่างนายกและผู้รับเหมา เป็นผู้ชี้แจงเหตุผลว่างานโครงการนี้ เป็นของบริษัทใดแบ่งเปอร์เซ็นต์ให้ทำอะไร” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จากเงินคำตอบแทนการฮั้วประมูลงาน และเปอร์เซ็นต์ที่ได้รับจากโครงการก่อสร้างนี้เองเป็นปัจจัยด้านผลประโยชน์อีกรูปแบบหนึ่ง ที่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในสังคมทางการเมืองของเทศบาล ทั้งนี้เพราะเนื่องจากเกิดมีทั้งฝ่ายได้ประโยชน์ และฝ่ายเสียประโยชน์ขึ้นอีก ทั้งนี้มีทั้งฝ่ายที่ได้ประโยชน์มากและฝ่ายที่ได้ประโยชน์น้อย เป็นปัจจัยสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งอันมีผลมาจากความไม่ไว้วางใจแก่กันและกัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พอมีผลประโยชน์ก็แอบกินแอบใช้กันอยู่เฉพาะกลุ่มพวกเขาไม่ก็คน อีกพวกอดอยากปากแห้ง ทุกคนจึงมีความคิดเหมือน ๆ กันคือ รอวันเวลาที่จะแยกตัวออกไปตั้งทีมงานใหม่ เพื่อมุ่งหวังที่จะกลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับทีมเดิมที่เคยสังกัดอยู่ อาจเรียกว่าขัดแย้งกันก็ได้ ทะเลาะกัน

ก็จะทำอะไรได้ ถ้าคนมีทฐิต้องการเอาชนะกัน โดยไม่มีการพิจารณาว่าวิธีการที่นำไปสู่ชัยชนะนั้นจะผิดหรือถูก” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์ ผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน และผลประโยชน์ทับซ้อนในพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประมูลรับเหมาก่อสร้าง การแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน และอื่น ๆ เป็นต้น จนนำไปสู่เหตุการณ์ร้ายแรง ถึงขนาดปองร้ายในชีวิตกัน

ปัจจัยด้านบุคลิกภาพทางการเมือง

ในการศึกษาถึงปัจจัยด้านความแตกต่างทางด้านบุคลิกภาพการเมืองที่เกี่ยวข้องเนื่องเชื่อมโยงนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษครั้งนี้ มีข้อค้นพบว่าปัจจัยด้านความขัดแย้งในทางด้านบุคลิกภาพการเมือง ในแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน โดยสิ้นเชิง ซึ่งทุกคนมาจากหลากหลายสถานะ ต่างคนต่างเชื่อในศักยภาพของตนเอง เช่น ในบางรายเข้ามาเพื่อต้องการความเป็นธรรมในทางสังคม แต่บางรายเข้ามาเพราะต้องการความเป็นเจ้าของเพียงฝ่ายเดียว ในทางการเมือง ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า ความเชื่อมั่นทางด้านบุคลิกภาพการเมืองที่มีระดับการเปลี่ยนแปลงยากหรือง่ายต่างกัน ทั้งนี้บุคคลอาจไม่ยอมรับแนวคิดหรือความเห็นของบุคคลอื่น จึงเกิดสิ่งไม่พึงปรารถนาตามมาได้ เช่น กรณีผู้ให้การสนับสนุนการเมืองในการลงเลือกตั้งในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการคอยบัญชาการหรือสั่งการอยู่เบื้องหลัง และมีการจ้องจับผิดว่าใครอยู่ข้างฝ่ายใดมากน้อยเพียงใด รวมถึงการรวมตัวต่อต้านการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมเอาไว้ได้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มมีข้อค้นพบว่าการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หากว่าตัดสินใจลงเล่นแล้วมักจะเลิกยาก เพราะสังคมทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีบุคลิกภาพการเมือง ในตัวบุคคลรวมไปถึงความศรัทธาเลื่อมใสเฉพาะกลุ่มที่ค่อนข้างมีความรุนแรง หากวันหนึ่งข้างหน้า เลิกเล่นการเมือง การเมืองก็จะย้อนกลับมาเล่นงานในรูปของการตรวจสอบเชิงธุรกิจ เช่น ตรวจสอบภาษีย้อนหลัง เป็นต้น เปรียบเสมือนขึ้นหลังเลื้อหาทางลงลำบาก เพราะจะถูกเลือกัด ดังนั้นจะเห็นว่าบุคลิกภาพส่วนตัวมีผลกระทบต่อการดำรงตำแหน่งการเมือง ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่มีการยอมรับความรู้ความสามารถของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอย่างแน่นอน นักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปัจจุบันจะเต็มไปด้วยความหวาดระแวง และพร้อมที่จะหักหลังกันนำไปสู่การพลิกขั้วทางการเมืองได้ตลอดเวลา การใช้อำนาจเงินเป็นสิ่งที่อยู่เหนืออุดมการณ์ ทุกฝ่ายวางเป้าหมายสูงสุดของชีวิตในการลงเล่นการเมืองไว้ที่เป้าประสงค์เดียวกันคือผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวก สอดคล้องตามความเชื่อซึ่งสะท้อนจากการสัมภาษณ์ที่ว่า

“การเมืองทุกวันนี้ไม่ต้องถามหาอุดมการณ์นักการเมืองอีกแล้วไม่มีหรือ เงินเป็นพระเจ้า มีความสำคัญต่อการดำรงชีพในประจำวัน ที่อาจเรียกได้ว่า เงินไม่มากก็ไม่ถูกหรือเงินไม่มากไม่เป็น นักการเมืองก็เช่นกัน วันนี้มันค่ากัน โกรธกัน พอมีคนมาเสนอตำแหน่งให้ฟุ้งนี้ดีกัน คำว่าศักดิ์ศรี หมดไปกับคำว่าเงิน ๆ กำลังลอยมา (นาง ญ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับปรากฏการณ์ของความขัดแย้งทางการเมืองที่ผลการศึกษานำมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงกับปัจจัยด้านความแตกต่างทางด้านบุคลิกภาพการเมือง ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองค่อนข้างสูง ไม่ค่อยยอมลดราวาศอกให้กับใคร เป็นที่รู้ถึงนิสัยใจคอของทุกคนในการทำงานของเทศบาล จึงจำเป็นต้องแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ซึ่งแท้ที่จริงแล้วพฤติกรรมดังกล่าวของนักการเมืองเป็นจุดชนวนสำคัญของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลเรื่อยมา (อยู่ในรูปแบบของคลื่นใต้น้ำที่รอวันคิดบัญชี แค้นเมื่อโอกาสมาถึง) พฤติกรรมเช่นนี้แม้แต่การประชุมสภาเทศบาล ซึ่งโดยหลักการแล้วจะเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทว่าในทางปฏิบัติที่เทศบาลกลับพบว่ามีได้เป็นเช่นนั้น ไม่มีใครกล้าขัดขวางในกระทำใด ๆ ของนายกเทศมนตรี เลยแม้แต่เพียงผู้เดียว หรือแม้แต่การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ดูแลกิจการของโรงโม่หิน ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นักการเมืองมีกิจการเป็นของตนเอง เช่น มีรถแท็กซี่โคราชดิน รับจ้างทำงานทั่วไป รวมทั้งการรับประมูลงานงานในเขตเทศบาล

ปัจจัยด้านการต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาถึงปัจจัยสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกิดจากปัจจัยด้านการต่อสู้แข่งขันเพื่อแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง พบว่าเป็นการต่อสู้แข่งขันเพื่อแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง ระหว่างกลุ่มบุคคลผู้มีอำนาจในท้องถิ่นมีจำนวน 3 กลุ่ม ซึ่งจากการศึกษาในเชิงลึกพบว่า แต่เดิมนั้น กลุ่มคู่แข่งทางการเมืองนี้เป็นพวกเดียวกันมาก่อน ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมืองนั้น มีฐานคิดของความขัดแย้งที่มาจากความไม่ลงตัวเกี่ยวกับการจัดสรรตำแหน่งต่าง ๆ ในฝ่ายบริหารของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และตำแหน่งประธานสภาเทศบาล เป็นต้น ตามลำดับเหตุการณ์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นการจะได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งในการใช้กลยุทธ์ด้านต่าง ๆ เพื่อต้องการทำลายคู่แข่งต่อสู้โดยใช้วิธีต่าง ๆ นานา เช่น การซื้อเสียงด้วยการพนัน การสรรหาหัวคะแนน ตลอดจนการทำลายชีวิตของคู่แข่ง ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาทั้ง 4 กรณี ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดมาแล้วในหัวข้อการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง กระนั้นก็ตามการยกฐานะเป็นเทศบาล ก็ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญไม่น้อยที่มีผลทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางการเมืองขึ้น และมีการจัดหาตัวบุคคลเพื่อมารับตำแหน่งสำคัญ

ในทางการเมือง เช่น การเป็นรองนายกเทศมนตรี เป็นต้น การมอบหมายตำแหน่งนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด อันเกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในการพยากรณ์ถึงบุคคลที่มีโอกาสในการได้รับเลือกตั้ง เข้ามาเป็นผู้บริหารสูงสุดของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีหลักการพิจารณาจากเครือข่ายที่แน่นแฟ้น และวัตถุที่เป็นตัวเงิน ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของกลุ่มคนเหล่านั้น เพื่อจะมาสรางทีมงานให้มีความแข็งแกร่ง มีติดต่าง ๆ ในการแข่งขันตำแหน่งทางการเมืองนี้เอง ทำให้เป็นที่มาของความขัดแย้งทางการเมืองมากที่สุด ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยนี้คนเราหาความจริงใจไม่ได้ ไม่มีอะไรดีไปกว่าเงินทอง การมีผลประโยชน์ส่วนตัว ทำเพื่อปากท้องเป็นเรื่องของความอยู่รอด เงินซื้อได้ทุกอย่างแต่ซื้อไม่ได้คือใจคน เพราะคนเราสมัยนี้เมื่อตำแหน่งหน้าที่สูงศักดิ์ มักมีคนมาให้การสนับสนุนตนเองอยู่เบื้องหลัง เวลาเราไปขอความช่วยเหลือบ้างกับมองข้ามหรือทำไม่รู้จักรเราเลย” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สิ่งที่ทำให้เกิดการการต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมืองระหว่างคู่แข่งของกลุ่มคน 3 กลุ่ม ทั้งที่แต่เดิมอยู่ชั่วคราวเมืองเดียวกันนั้น ผลการศึกษาวิจัยมีข้อค้นพบว่า สาเหตุของการเกิดความขัดแย้งและขยายวงกว้างนำไปสู่การการต่อสู้ทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาจากหลายปัจจัยสาเหตุ เช่น การยุยงส่งเสริม การสรรหาผู้เหมาะสมทางคุณสมบัติและรูปสมบัติ มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกัน ทำสัญญาข้อตกลงร่วมกันแล้วไม่มีการปฏิบัติตาม จึงล้วนแต่เป็นจุดเริ่มต้นของความแตกแยกของนักการเมืองท้องถิ่น เพราะไม่สามารถตกลงกันด้วยสันติ ต้องการเอาชนะด้วยวิธีที่แยบยล จึงใช้วิธีสาดสีใส่ร้ายกันหวังทำลายขวัญคู่แข่งทางการเมือง ทำให้เกิดความขัดแย้งแบ่งพรรคแบ่งพวก และการนำไปซึ่งเหตุผลของการเปลี่ยนชั่วคราวทางการเมือง หมู่บ้านใดไม่ใช่ฐานเสียง ไม่ใช่พรรคพวกก็ไม่จัดสรรงบประมาณลงพื้นที่นั้น ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งคราวใด เกิดความแตกแยกทำลายความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้าน คนยังไม่ทันจะดีกันเลย แต่การเลือกตั้งครั้งใหม่จะมาถึงแล้ว น่าเบื่อจริง ๆ” (นาง คก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกิดจากปัจจัยด้านการต่อสู้แข่งขันเพื่อแย่งชิงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ผู้วิจัยสามารถศึกษาได้จากเหตุการณ์ที่สาม ที่มีเรื่องขัดแย้งกันในทางการเมืองบ้างในบางครั้งบางโอกาส แต่ก็สามารถเจรจาตกลงข้อพิพาทกันได้ โดยจะปราศจากข้อกังขาไม่มีอะไรติดค้างคาใจ ซึ่งสองถือเป็นคู่กว้างขวางคนหนึ่ง ใครต้องการมีตำแหน่งทางการเมืองจะหันมาหา นาย บ. นามสมมติ สามารถเป็นแกนกลางคุยให้ได้ทุกครั้ง

ปัจจัยด้านการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสาร

ปัจจัยด้านการรับรู้ที่แตกต่างกันระหว่างคู่แข่งมีผลต่อการเมือง ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า ผลจากการเลือกตั้งโดยตรงตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งของการเมืองเป็นอย่างมาก เนื่องจากประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีการแบ่งกลุ่มออกจากกัน เป็นฝักเป็นฝ่าย ในลักษณะพวกใครพวกมันตกลงกันไม่ได้ โดยมีทั้งการแบ่งตามโครงสร้างทางเครือญาติ ตามกลุ่มพรรคพวก และแบ่งตามกลุ่มผู้ร่วมอุดมการณ์เดียวกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่าง ๆ บางครั้งก็ไม่ใช่เรื่องจริง ในการส่งข่าวในลักษณะของการพูดคุยกดดันต่อกัน บางครั้งมีการบิดเบือนปรุงแต่งข้อมูลในการสื่อสารจนเกิดความไม่เข้าใจหรือเกิดความหวาดระแวงคู่ขัดแย้งสร้างความไม่พอใจต่อกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ขึ้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งสังคมส่วนบุคคล ขยายเป็นความขัดแย้งทางสังคม และลุกลามเป็นความขัดแย้งทางการเมืองในที่สุด นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจในตัวบุคคลต่างกลุ่มการเมือง ก็มักทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาได้เสมอ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เวลาพูดถึงกลุ่มคนอื่น ๆ พูดแต่เรื่องไม่ดีไม่งาม โกงกินบ้าง ทูจริตบ้างต่างๆ นานา แต่พอพูดถึงฝ่ายตัวเองดีหมดดีทุกอย่าง หรืออาจเรียกว่าพูดดีใส่ตัว พูดชั่วใส่คนอื่น พออีกฝ่ายรู้เข้ารับไม่ได้ก็ทะเลาะกัน เรียกว่าเลี่ยมเขาให้ควายชนกัน” (นาย ลล. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนในสังคมทุกวันนี้เห็นแก่ตัว รักแต่ตัวเองเป็นคนไร้ศีลธรรมนี้จะพูดอะไรก็พูด พูดแล้วก็ไม่รับผิดชอบคำพูดตัวเอง ชอบให้ร้ายผู้อื่น คนฟังก็ไร้วิจารณญาณในการฟัง การเชื่อ สังคมจึงเปลี่ยนจากขาวเป็นดำ จากดำเป็นด่าง เต็มไปด้วยข่าวลือ เชื่อถือลำบาก และนอกจากนี้ยังลุ่มหลงระบบทุนนิยมมีอะไรไม่ได้ดังใจก็ใช้เงินฟาดหัว ดังคำกล่าวของพระรูปหนึ่งเคยพูดว่า “ถ้าโจรขึ้นขมว่าดีให้ฟังระวังให้จงตระหนักเพราะพฤติกรรมโจรไม่เคยดี” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองเป็นอย่างมากประการหนึ่ง เนื่องจากประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบล มีการแบ่งกลุ่มออกจากกัน เป็นฝักเป็นฝ่ายเพื่อสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นที่ฝ่ายตนเองขึ้นชอบอยู่ กระทั่งลุกลามบานปลายไปสู่การสร้าง ความขัดแย้งทางการเมืองหลายครั้ง ครั้งที่ร้ายแรงมากที่สุดก็คือ การรับรู้ข้อมูลที่ผิดพลาดเคลื่อนจนนำไปสู่การเสียชีวิต โดยเริ่มต้นมาจากความต้องการอำนาจจากการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้มีอำนาจของทั้งสองฝ่ายจะแบ่งการบริหารฝ่ายละ 2 ปี ตามที่ได้พูดคุยการตกลงกันไว้ตั้งแต่ต้น เนื่องจากต่างฝ่ายก็วิเคราะห์ตรงกันว่า หากปล่อยให้ต่อสู้แย่งชิงกันตามกระบวนการของกฎหมายย่อมนำมาซึ่งความเดือดร้อนเสียหายอย่างไม่มีหนทางหลีกเลี่ยงแน่นอน แต่เมื่อถึงเวลาขึ้นจริงสถานการณ์กลับพลิกผัน เนื่องจากเกิดมีการรวมทีมแบ่งข้างเพื่อโหวตคะแนน หาบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการร้องขอให้ช่วยเหลือโหวตคะแนนให้และชักฝ่ายนาย ค. นามสมมติ โดยให้ผลประโยชน์ตอบแทนที่คล้ายคลึงกัน ทั้งการเสนอตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี และการเสนอเงื่อนไขอื่นที่เป็นเงิน กรณีดังกล่าวสร้างแรงกดดันอย่างหนักให้กับ นาย ก.

นามสมมติ และครอบครัว โดยเข้าใจว่าตนเองตกอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก เพราะไม่ว่าฝ่ายไหนได้ตนเองก็หนีไม่พ้นข้อครหาอยู่ดี สุดท้ายหาทางออกไม่ได้ จึงตัดสินใจจบชีวิตตนเองและภรรยาลง ขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาภิบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 2 ปี

จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยที่รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พ.ศ. 2496 นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การกระจายอำนาจการปกครอง ที่อยู่ภายใต้การปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน เพราะว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่เข้าถึงประชาชนในท้องถิ่นในระดับที่ใกล้ชิดมากที่สุด ก่อนหน้านั้น ผู้บริหารงานท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม ผู้บริหารงานท้องถิ่น ยุคแรกของการกระจายอำนาจให้ฝ่ายปกครองมีหน้าที่ดูแลรักษาปกป้องประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ซึ่งการกระจายอำนาจยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ ข้อค้นพบว่า ในยุคที่ยังไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนในเชิงโครงสร้างและเชิงธุรกิจทางการเมืองของผู้นำ ผู้บริหารต่าง ๆ ที่ในอดีตเต็มไปด้วยความสมครสมานสามัคคี ทำให้เห็นถึงความปรองดองเป็นหนึ่งเดียวที่มีความรักใคร่กลมเกลียว ระหว่างผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับประชาชนในท้องถิ่นเรื่อยมา ดังนั้นการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ที่ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่องให้เกิดประสิทธิภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองให้ดียิ่งขึ้นด้วย กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีนโยบายกระจายอำนาจเพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้รับนโยบายของกระทรวงมหาดไทยตามประกาศพระราชกฤษฎีกาเบกษา การจัดตั้งสภาภิบาลเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มียุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาพื้นที่ในตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจาก ผลของนโยบายการกระจายอำนาจ เริ่มก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่มีขนาดเล็กที่สุด ได้กระจายอำนาจไปสู่ระดับตำบลเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2536 เพื่อการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มีข้อค้นพบว่า การเมืองการปกครองในยุคการเริ่มต้นการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิออกเสียงในพื้นที่ครั้งแรก หลังจากถูกครอบงำด้วยระบบอุปถัมภ์ ด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้นำโดยทางอ้อมจากสมาชิกเลือก เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้สังคมในชุมชนเริ่มเกิดรอยปริ้วแตกแยก ผู้ที่ได้เข้ามาดำรงประธานสภาตำบล อันนำมาซึ่งกลุ่มการเมืองที่มีบทบาท สืบเนื่องนำมาวิเคราะห์การเริ่มต้นของการก่อรูปความขัดแย้งการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่สำคัญกลุ่มคนในตระกูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นมีบทบาทภายในองค์กรสภาภิบาล ที่สามารถตกลงกันภายในได้ การบริหารงานขึ้นอยู่กับข้าราชการประจำ การจัดเก็บงบประมาณรายได้ในพื้นที่ยังไม่ทั่วถึงในทุกพื้นที่ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ที่ชัดเจน การพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลอย่างรวดเร็ว ค่อย ๆ เติบโตเป็นขั้นบันได ได้เข้ามาครอบงำคนในชุมชนสังคมท้องถิ่น ด้วยการแอบแฝงมาในรูปการบริโภคนิยม ผสมผสานกับลัทธิวัตถุนิยมค่อย ๆ กลืนวัฒนธรรมดั้งเดิมหายไปทีละเล็กทีละน้อย มาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ข้อมูลข่าวสารพัฒนารวดเร็วย่างก้าวกระโดด ซึ่งมาจากผลพวงของการกระจายอำนาจการบริหารงานลงสู่ท้องถิ่น จากที่เคยเอื้ออาทรต่อกัน และให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบบสุจริตใจ มาโดยตลอด กลับกลายเป็นการแปรเปลี่ยนเริ่มถูกอิทธิพลของระบบทุนนิยม และด้วยกระแสของยุคการบริโภคนิยม อันนำมาซึ่งการแสวงหาผลประโยชน์มากขึ้นของผู้มีอำนาจทางการเมืองก่อนหน้านี้

การเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาล ในปี 2542 ผู้บริหารในองค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบล มีอำนาจในการบริหารงานในท้องถิ่นที่มีอิสระจากส่วนกลางมากขึ้น จากลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลของตำบลเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมือง ในตำบลที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงฐานะดังกล่าว ก่อให้เกิดกลุ่มทางการเมือง กลุ่มผู้มีอิทธิพล และกลุ่มการเมืองท้องถิ่น โครงสร้างอำนาจของตระกูลใหญ่ ๆ ในตำบล ดังนั้นเมื่อมีการยกฐานะเป็นเทศบาล จะพบว่าการเมืองและความขัดแย้งของเทศบาลมีฐานรากมาจากบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นอันนำมาสู่ปัจจัยดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์ หรือผลประโยชน์ที่แตกต่างกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประมูลรับเหมาก่อสร้าง การแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน และอื่น ๆ เป็นต้น อันเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาล มีข้อค้นพบว่า ปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แท้ที่จริงมีสาเหตุมาจากการแย่งธุรกิจต่าง ๆ หลายประการ เช่น การทำธุรกิจโรงงานไม้หิน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีการแข่งขันประมูลงาน โครงการก่อสร้างในเทศบาลที่ในแต่ละรอบปีงบประมาณมีอยู่อีกหลายโครงการ เช่น โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตรอบหมู่บ้าน โครงการขุดลอกคูคลองส่งน้ำและท่อระบายน้ำ เป็นต้น ซึ่งมีการจัดสรรผลประโยชน์ไม่ลงตัว เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีบริษัทลูกหาบที่อยู่ ในสังกัดตนเองมีผลก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นด้วยกันเอง เพราะจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีข้อค้นพบว่า ปัจจัยด้านผลประโยชน์นี้เกิดขึ้นมา ก่อนที่จะมีการลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งด้วยซ้ำ การก่อรูปเกี่ยวกับผลประโยชน์นี้เห็นได้จาก การสัญญาว่าจะให้ตำแหน่งทางการเมืองตอบแทนการช่วยเหลือรวมถึงประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ที่อยู่ในรูปของเงินทอง โครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนเดือดร้อนและมีความต้องการ เป็นต้น และเมื่อได้ตำแหน่งนายกเทศมนตรีก็ต้องแบ่งงานให้พวกพ้องและญาติพี่น้องตนเองตามที่ได้รับปากตกลงกันไว้ก่อนลงเลือกตั้ง ทำให้ฝ่ายที่อยู่ทีมเดียวกันและการเมืองชั่วตรงข้ามเกิดความไม่พอใจ จึงใช้วิธีการเอาคืนด้วยการคัดค้านการบริหารงาน หรือการตรวจรับงานอย่างมีเงื่อนไข ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนำเอาข้อกฎหมายหา

จุดบกพร่อง และควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายตรงข้าม เป็นต้น กรณีความขัดแย้งทางการเมืองที่มีปัจจัยพื้นฐานมาจากปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่แตกต่างกันนี้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อได้เป็นนายกแล้ว ต้องทำตามข้อตกลงกันไว้ ไม่อย่างนั้นจะถูกหักหลัง ในสมัยหน้าไม่มีความเชื่อตรงในบทบาทของนักการเมือง คนคืออยู่ไม่ได้ คนโกงมีแต่ความร้ายวายเป็นอย่างนี้แหละ สังคมไทยทุกวันนี้” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เช่นเดียวกันกับคำกล่าวสัมภาษณ์ที่ว่า

“การทำโครงการและร่างนโยบายจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและนักธุรกิจให้การสนับสนุน การเมืองเป็นเรื่องผลประโยชน์ของใคร ว่าแต่ใครมีความสามารถหรือใครมีพรรคพวกอยู่ก่อนจะลงมือทำอะไรง่ายเสมอ ทุกอย่างไม่มีอะไรจริงยั่งยืน ได้มาแล้วก็เสียไป เป็นไปตามกลไกของธรรมชาติและสัตว์โลก พวกข้าราชการอย่างพวกเราสนองนโยบายไม่ทัน ต้องตามน้ำอย่างเดียวจึงจะอยู่รอดสมัยนี้” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อหันไปพิจารณาความขัดแย้งจากการประมุขงานของผู้รับเหมาก่อสร้าง อันเป็นปัจจัยสาเหตุด้านผลประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งทางการเมืองของเทศบาลมีข้อค้นพบก็คือ ปัจจัยอันเกิดจากคำตอบแทนในการฮั้วประมูล หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ค่าเปอร์เซ็นต์งานที่ได้จากหัวคิวของโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในเทศบาล ซึ่งการศึกษามีข้อค้นพบว่าคำตอบแทนในการฮั้วประมูลงาน และเปอร์เซ็นต์ที่ได้จากโครงการรับเหมาก่อสร้าง ส่วนใหญ่จะตกอยู่ในมือของนายกเทศมนตรี สำหรับผู้ที่มีตำแหน่งรองนายก หรือเลขานายกไม่มีสิทธิ์การได้รับผลประโยชน์ดังกล่าวภายในเทศบาลดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เวลาบริษัทต่าง ๆ ไปวิ่งงานจะต้องชนกันถึง 10 บริษัท แต่มีข้อแม้รับรู้กันภายในระหว่างนายกและผู้รับเหมาเป็นผู้ที่ชี้แจงเหตุผลว่างานโครงการนี้ เป็นของบริษัทใดแบ่งเปอร์เซ็นต์ให้ทำอะไร” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จากเงินคำตอบแทนการฮั้วประมูลงาน และเปอร์เซ็นต์ที่ได้รับจากโครงการก่อสร้างนี้เองเป็นปัจจัยด้านผลประโยชน์อีกรูปแบบหนึ่ง ที่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในสังคมทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ทั้งนี้เพราะเนื่องจากเกิดมีทั้งฝ่ายได้ประโยชน์ และฝ่ายเสียประโยชน์ขึ้น อีกทั้งนี้ทั้งฝ่ายที่ได้ประโยชน์มากและฝ่ายที่ได้ประโยชน์น้อย เป็นปัจจัยสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งอันมีผลมาจากความไม่ไว้วางใจแก่กันและกัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พอมีผลประโยชน์ ก็แอบกินแอบใช้กันอยู่เฉพาะกลุ่มพวกเขาไม่กี่คน อีกพวกอดอยากปากแห้ง ทุกคนจึงมีความคิดเหมือน ๆ กันคือ รอวันเวลาที่จะแยกตัวออกไปตั้งทีมงานใหม่ เพื่อมุ่งหวังที่จะกลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับทีมเดิมที่เคยสังกัดอยู่ อาจเรียกว่าขัดแย้งกันก็ได้ ทะเลาะ

กันก็ใช่ ทำอย่างไรได้ ถ้าคนมีสิทธิต้องการเอาชนะกัน โดยไม่มีการพิจารณาว่าวิธีการที่นำไปสู่ชัยชนะนั้นจะผิดหรือถูก” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีผลมาจากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเภทต่าง ๆ จากการแย่งชิงผลประโยชน์ในการบริหารงานในท้องถิ่นนั้น รวมถึงการบริหารงบประมาณและการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่นนั้น ๆ กล่าวคือ เป็นการเข้ากำกับดูแลและสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็เป็นท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรอย่างมาก ทำให้ผู้บริหารเกิดความโลภความต้องการที่ต้องการถอนทุนคืนจากการหาเสียงเลือกตั้ง เป็นสาเหตุในการแย่งชิงผลประโยชน์ที่ไม่สอดคล้องกัน ทำให้ชุมชนถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ จากผู้มีอำนาจทางการเมืองที่แสวงหาผลประโยชน์ที่ทับซ้อนในพื้นที่ตามรูปแบบต่าง ๆ จนนำไปสู่เหตุการณ์ร้ายแรง สอดคล้องคำที่ว่า “การเมือง ต้องมีการเจรจาต่อรองถึงจะรู้ว่าใครแน่ ” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในการศึกษาถึงวิธีการในการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่ามีแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง 2 แนวทางได้แก่

แนวทางที่ 1 การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมผ่านกลไกในท้องถิ่น ซึ่งจะประกอบไปด้วยกลไกต่าง ๆ ดังนี้

1. กลไกของระบบเครือข่าย
2. กลไกของระบบวัด
3. กลไกของระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน
4. กลไกของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น
5. กลไกขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางที่ 2 การจัดการความขัดแย้งภายใต้กระบวนการยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

1. การแจ้งความดำเนินคดีที่สถานีตำรวจ
2. การดำเนินการผ่านคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
3. การอาศัยคำพิพากษาศาลในการบังคับคดี

จากการวิจัยเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งของผู้นำทางการเมือง โดยที่นักคิดนักทฤษฎีหลายสำนักให้ข้อเสนอแนะในการจัดการแก้ไขเรื่องที่เกี่ยวข้อง

ความขัดแย้ง ไว้ในลักษณะวิธีการที่มีความหมายเชิงปฏิบัติการที่ใกล้เคียงกัน (พรนพ พุกระพันธ์. 2542 : 107) ที่สามารถนำมากล่าวโดยสรุปถึง วิธีการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไว้ 3 วิธี ดังนี้

1. วิธีการเอาชนะ การทำให้สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองหมดไป หรืออาจเรียกวิธีนี้ว่า “การเอาชนะ” เป็นวิธีการที่ทำให้คู่ขัดแย้งทางการเมืองออกมาจากสถานการณ์ของความขัดแย้ง แต่วิธีการแบบนี้ผลการศึกษาวิจัยมีข้อค้นพบว่า อาจทำให้เกิดความขัดแย้งมีความต่อเนื่องขึ้นมาได้อีก เพราะหากพิจารณาในแง่ของจิตวิทยา และพฤติกรรมของความขัดแย้งทางการเมืองยังคงแฝงตัวอยู่ลึก ๆ แม้ว่าพัฒนาการของความขัดแย้งจะค่อย ๆ ลดหายไปตามอารมณ์ที่ลดลงของกลุ่ม ซึ่งผู้นำทางการเมือง แต่ทั้งคู่ก็อาจมีความขัดแย้งต่อไปอีก โดยการสร้างปัจจัยสาเหตุของความขัดแย้งขึ้นมาใหม่ เช่น การส่งคนของตนเองลงสู่สนามเลือกตั้ง และผู้ที่ถูกเว้นวรรคทางการเมือง กลับกลายมาเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง กรณีเช่นนี้สามารถศึกษาเทียบเคียงให้เห็นได้จากการบริหารงานในเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่นายบุญเลิศ น้อมศิลป์ ประกาศวางมือทางการเมืองชั่วคราว และให้บุคคลในทีมงานเดียวกันมาเป็นนายกเทศมนตรีแทน ขณะที่เบื้องหลังนั้น นายบุญเลิศก็ยังคงบัญชาการควบคุมการทำงานอยู่ทั้งระบบ ด้วยการดำรงตำแหน่งประธานที่ปรึกษา นายกเทศมนตรีนครแหลมฉบัง

ผลการศึกษาของผู้วิจัยจากการศึกษาตามเอกสารในวิธีที่ 1 เรื่องการทำให้สาเหตุของความขัดแย้งหมดไปนี้ สอดคล้องกับงานของแมรี พาร์คเกอร์ (1977 : 169) ที่ได้เสนอวิธีการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองด้วยวิธีที่เรียกว่า การเอาชนะ โดยแนวคิดนี้มองว่าเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดและรวดเร็วที่สุด แต่เป็นวิธีที่อาจให้ผลลัพธ์ที่น้อยที่สุดในการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ดังเช่นคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เป็นปัญหาที่ก่อตัวขึ้นและฝังรากลึกมานาน เพราะต่างฝ่ายไม่ยอมลดราวาสอก (เป็นภาษาท้องถิ่นแปลว่าไม่ยอมซึ่งกันและกันไม่ว่าเรื่องใด ๆ) ถ้าเป็นเช่นนี้ ผมมองว่าปัญหาต่าง ๆ ยุติยาก ในความคิดของผมเหมือนกับเพื่อน ๆ ที่เป็นคอการเมืองท้องถิ่นอีกหลายคน มีความเห็นว่าปัญหานี้จะยุติได้มีวิธีทางเดียวก็คือ การปรับให้แพ้ไปทั้งคู่ หมายถึง คู่ขัดแย้งระหว่างผู้นำทางการเมืองคู่นี้ ควรยุติบทบาทหรือเลิกเล่นการเมืองไปเลย” (นาย จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

2. การให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดชนะเป็นผลมาจากการที่อีกฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง โดยที่ฝ่ายที่อ่อนแอกว่าจะต้องยอมรับความพ่ายแพ้ ทั้งทางจิตวิทยาและพฤติกรรม วิธีนี้ถ้าหากฝ่ายที่อ่อนแอกว่า ไม่ยอมรับความพ่ายแพ้ก็อาจสร้างความขัดแย้งต่อไปใหม่ โดยใช้วิธีการต่อสู้ลับหลัง วิธีนี้อาจเรียกว่า “การบังคับ” (Forcing) วิธีนี้เชื่อว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้น ดังนั้นจึงสมควร

ถูกควบคุมโดยการจำกัดไม่ให้ความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้น ในความเป็นจริงนักการเมืองจะใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือทุกวิธีทางในการโจมตีฝ่ายตรงข้าม เพื่อให้แน่ใจว่าได้รับชัยชนะและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างที่ต้องการ แนวคิดนี้ให้เหตุผลว่าปัญหาความขัดแย้งจะระงับลงได้ ด้วยการแก้ไขเฉพาะคุณกรณีของกลุ่มขัดแย้งทางการเมือง เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้โดยลำพังมิได้ โดยไม่ต้องอาศัยพลังใด ๆ จากภายนอกชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การแพ้-ชนะบางครั้งอยู่ที่กำลังของแต่ละฝ่าย กำลังในที่นี้หมายถึงกำลังคน กำลังเงิน กำลังแห่งความศรัทธารวมถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น บางคนผลงานน้อยแต่มีเงินมาก ต่อสู้แข่งขันกันไปสักสองสามสมัย ฝ่ายที่ผลงานดีทำงานเก่งเกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย หรือไม่ก็หมดเงินทองจนเลิกเล่นการเมืองไปเลยก็มี ไม่ต้องไปแก้ไขให้ยุ่งยากเลย” (นาย สร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สอดคล้องรับกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“หากกรณีที่กลุ่มที่เป็นกลุ่มขัดแย้งของผู้นำทางการเมืองมีอำนาจและบารมีเท่า ๆ กัน การจะทำให้อีกฝ่ายพ่ายแพ้ไปในเวลาอันรวดเร็วทำได้ยาก เหมือนการเมืองในเขตเทศบาลนจอมเทียน ผลัดกันแพ้ ผลัดกันชนะก็ยังต่อสู้ห้ำหั่นกันรุนแรงมาทุกสมัย ต้องหาคนกลางที่มีอิทธิพลพามาห้ามจึงจะหยุด” (นาง ปช. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

3. การประนีประนอม (ชนะ-ชนะ) วิธีการจัดการขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อค้นพบว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดมีโอกาสเป็นไปได้สูง และสามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ การจัดการความขัดแย้งแบบประนีประนอม หมายถึงการที่คู่กรณีซึ่งเป็นกลุ่มขัดแย้งของผู้นำทางการเมือง ต้องตกลงกันที่จะไม่ให้มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรู้สึกว่าชนะทั้งหมดหรือแพ้ทั้งหมด ซึ่งเป็นวิธีการที่ทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าถึงสาเหตุความขัดแย้งและพัฒนาไปสู่การคืนดีกันเป็นการปรับทัศนคติ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ส่งผลไปสู่การมุ่งคืนดีกัน จะเกี่ยวข้องกับการเสียสละ การให้อภัยกันและไมตรีจิตของกลุ่มขัดแย้งทางการเมือง ด้วยความสมัครใจทั้งสองฝ่าย ดังเช่นคำสัมภาษณ์ที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางซึ่งสามารถนำไปสู่ความสมานฉันท์ทางการเมืองที่ว่า

“ทุกคนต้องลืมอดีต ไม่พูดถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา เพราะหากเราจะสมานฉันท์ที่ต้องไม่พูดถึงเรื่องที่ผ่านมาแล้ว เพราะนอกจากจะแก้ไขไม่ได้แล้ว ยังหาประโยชน์อะไรก็ไม่ได้”

“ต้องช่วยกันหันหน้าเข้าหากัน คิดใหม่ทำใหม่อย่างสร้างสรรค์ต้องพูดคุยกันให้รู้เรื่องบนพื้นฐานของเหตุผล และโอกาสของความเป็นไปได้ อย่าลืมวิถีทางการเมืองที่ว่า “การเมืองไม่มีมิตรแท้ศัตรูถาวร” (นาย ป. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

นอกจากนี้แล้ว วิธีการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองแบบวิธีการประนีประนอม (Compromising) ผลการศึกษาซึ่งได้ประมวลผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยการ

อาศัยผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มแรก ได้แก่ การเมืองที่ได้รับการเลือกตั้ง ให้เข้าดำรงตำแหน่งบริหารของเทศบาลอยู่ปัจจุบัน กลุ่มที่สอง ได้แก่ กลุ่มที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มที่สาม ได้แก่ กลุ่มข้าราชการหรือกลุ่มหัวหน้าส่วนงานราชการ และกลุ่มสุดท้ายได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร่วมกับผู้ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมือง ผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชนแบบไม่เป็นทางการ เป็นต้น มีข้อค้นพบว่าวิธีการประนีประนอม เป็นวิธีที่ดีและเหมาะสมมากที่สุด ในการนำมาใช้เป็นกระบวนการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีเช่นนี้สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“โบราณว่าไว้อย่าตีวัวกระทบคราด หมายถึง ทุกฝ่ายต้องตระหนักให้มาก ๆ ว่าคนทุกคนมีหัวใจ และคนสามารถพูดกันได้ ถ้าเราสามารถห้ามใจกันได้ เราจะยุติปัญหาความขัดแย้งทั้งปวงได้อย่างสันติสุขเช่นกัน” (นาย ลล. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

หรือแม้แต่คำสัมภาษณ์ของพระสงฆ์ ที่จำพรรษาอยู่ยังเทศนาสอนใจแก่ผู้ขัดแย้งทางการเมือง ในงานทำบุญวันพระซึ่งทางวัดจัดขึ้นว่า

“รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราบ้าง จะทำให้คุณหมุมุมของความขัดแย้งลดลง” (พระมหา ส. สัมภาษณ์. 2557)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัย ทราบถึงแนวทางในการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับผลงานของแมรี พาร์คเกอร์ (1977 : 169) ที่ได้เสนอวิธีแก้ไขหรือวิธีการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองไว้ว่า การประนีประนอมด้วยหลักการที่ทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกได้ประโยชน์ เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด แต่การที่จะใช้วิธีนี้ได้อย่างได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด ทุกฝ่ายที่เป็นคู่กรณีควรลดความต้องการของตนเองลง เพื่อสามารถดำเนินไปสู่ขั้นตอนการยุติความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายแบบสมัครใจ

การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมผ่านกลไกต่าง ๆ ในท้องถิ่นภายใต้กระบวนการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง โดยการอาศัยแนวทางประนีประนอมนั้น มีกลไกที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการจัดการความขัดแย้งการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาของผู้วิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า สามารถดำเนินการภายใต้กลไกของระบบดังต่อไปนี้

1. กลไกของระบบเครือญาติ

ระบบเครือญาตินับว่าเป็นกลไกที่ค่อนข้างสำคัญมาก ต่อการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากผลการศึกษาเกี่ยวกับบริบทพื้นฐาน มีข้อค้นพบว่าเขตพื้นที่ให้บริการของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการให้บริการในปริมาณพื้นที่ซึ่งไม่กว้างขวางนัก ประกอบด้วยหมู่บ้านเล็ก ๆ แต่หนาแน่นรวมทั้งสิ้น 9 หมู่บ้าน อยู่ในเขตการปกครองดูแลเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะของเครือญาติ หรือไม่

ก็มีความสัมพันธ์ที่สนิทชิดเชื้อ จนนับถือกันเป็นญาติมาตั้งแต่ครั้งพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่าหลาย ๆ ครั้ง เมื่อเกิดเหตุการณ์ของความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น คนในชุมชนมักอาศัยช่องทางกลไกของระบบเครือญาติเข้ามาแก้ไขปัญหานั้นประสบความสำเร็จอยู่เสมอ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“บางทีทะเลาะกันแบบเอาเป็นเอาตาย มารู้ภายหลังญาติกันแท้ ๆ เกิดมาจากรกรากเผ่าพันธุ์เดียวกัน พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายเขาสอนไว้ให้รักกัน” (นาย ลล. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

2. กลไกของระบบวัด

การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยการอาศัยกลไกของระบบวัด ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากลไกอื่น ๆ เนื่องจากผลการศึกษาที่มีข้อค้นพบว่าของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ประชาชนกว่าร้อยละ 85 นับถือศาสนาพุทธ และเมื่อหันไปพิจารณาจำนวนและที่ตั้งวัดในเขตพื้นที่ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า มีการก่อสร้างวัดที่ค่อนข้างใหญ่และเก่าแก่มาก ในการนี้ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่จึงมักชอบเดินทางไปวัดตามโอกาสสำคัญต่าง ๆ อีกทั้งนโยบายบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมก็ถูกบรรจุไว้ในแผนการพัฒนาลำดับต้น ๆ ด้วย ปัจจุบันยังคงเป็นแหล่งศูนย์รวมใจประชาชน ซึ่งจะเดินทางมาร่วมกันตามงานต่าง ๆ เช่น งานประจำปีของวัด งานทำบุญออกพรรษา เป็นต้น ดังนั้นในความเป็นจริงนักการเมืองมักถูกเชื่อเชิญจากทางวัด เพื่อร่วมงานสำคัญอยู่เนือง ๆ เช่น งานสืบสานวัฒนธรรมวันประเพณีสงกรานต์ ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 15 - 17 เมษายนของทุกปี เป็นต้น นักการเมืองทุกระดับก็จะดื่มความขัดแย้งในการไปร่วมงานบุญกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา บางโอกาสทางวัดยังสร้างบรรยากาศของความสมานฉันท์ด้วยการเชิญไปนั่งที่เก้าอี้ตัวติดกัน สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนเนี่ยจึงจกร้องทักเขายังฟังเลยนะ แต่ถ้าพระพูดเพื่อขอขมาบาป แล้วยังฝืนทำต่อฉันว่ามันขออภัยเลยนะ” (นาย สร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

3. กลไกของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน

การไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทชุมชน ภายใต้กลไกของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชนนี้ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำไปสู่ระงับความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ระดับหนึ่ง การไกล่เกลี่ยและการระงับข้อพิพาทชุมชน ที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงนี้ ในพื้นที่ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบไปด้วยหน่วยงานทั้งที่เป็นราชการ และองค์กรการประเภทจัดตั้ง เช่น ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระดับตำบลของสำนักงานยุติธรรมจังหวัด สภาองค์กรชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้หน่วยงานดังกล่าวจะร่วมกันทำงาน ในรูปลักษณะของการทำงานแบบคู่ขนาน ที่มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน ดังเช่นคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กลไกของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน เป็นแบบแผนของกลยุทธ์เชิงรุกที่เน้นการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้ง ด้วยการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรภาครัฐที่มีความรับผิดชอบ

ต่อความปลอดภัยของสาธารณะกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในชุมชน” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานของ อังคณา บุญสิทธิ (2549 : 76) ที่กล่าวได้ว่าระบบใกล้เคียงข้อพิพาทชุมชนจะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อรัฐอนุญาตให้เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน เป็นลักษณะการทำงานร่วมกันแบบเป็นหุ้นส่วน โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางเพื่อป้องกันและควบคุมปัญหาความขัดแย้ง ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมในระดับเพื่อนบ้านหรือในระดับชุมชน ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้อุบัติการณ์ความขัดแย้งน้อยที่สุด แต่ถ้าทำได้อาจเป็นผลดีต่อทุกฝ่ายเนื่องจากเกิดขึ้นมาด้วยความสมัครใจของกลุ่มขัดแย้งทั้งสองฝ่าย

อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาครั้งนี้ มีข้อค้นพบว่ากลไกของระบบการใกล้เคียงข้อพิพาทชุมชนเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ไม่ค่อยได้ผลในเชิงปฏิบัติการเท่าใดนัก อาจจะมิประสิทธิผลบ้างก็เป็นกรณีพิพาทเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มชาวบ้านด้วยกันเอง เช่น ปัญหาการรุกรานแนวเขตที่ดิน การทำให้เสียทรัพย์โดยมิได้เจตนา เป็นต้น ผู้วิจัยมีข้อค้นพบจากการศึกษาว่าปัจจัยสาเหตุที่กลไกของระบบการใกล้เคียงข้อพิพาทชุมชนเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ในการนำไปแก้ไขปัญหความขัดแย้งทางการเมืองไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะมีสาเหตุมาจากปัจจัยดังนี้

1. ความมีทิวทัศน์สูงจนยากแก่การขอร้องหรือให้อภัยแก่กันและกัน
2. ความน่าเชื่อถือในตัวคณะบุคคลของระบบการใกล้เคียงข้อพิพาทชุมชน
3. คู่กรณีของความขัดแย้งไม่มีอิสระในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ โดยลำพัง หากแต่มี

ทีมงานหรือผู้ชักใยอยู่เบื้องหลัง

ดังเช่นคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารระดับสูงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตข้างเคียงที่ว่า

“หากจะเจรจาใกล้เคียงในระดับชุมชนนั้น เกิดผลสัมฤทธิ์ยากมาก เพราะต่างฝ่ายมักจะดึงเอาคนนอกมายุ่งเกี่ยว เพื่อมุ่งรักษาผลประโยชน์ของฝ่ายตนเอง จะเสียเปรียบบ้างเล็กน้อยก็ยอมกันไม่ได้ บางครั้งคนกลางที่มาไกล่เกลี่ยก็ไม่ใช่ที่ยอมรับ คนดี ๆ ที่เป็นกลางจริง ๆ ไม่อยากลงมาเล่นด้วย เพราะกลัวเจ็บตัว ‘ได้ไม่คุ้มเสีย’” (นาย สร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

4. กลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่ถูกรับตามองว่า จะสามารถจัดการความขัดแย้งของผู้นำทางการเมืองได้ แนวคิดนี้เกิดจากมุมมองที่ว่าคนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นคนกลุ่มเดียวกันหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นพวกเดียวกัน ดังนั้นหากเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นมาก็น่าจะที่สามารถอาศัยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและบรรยากาศของความ

เป็นกันเอง ใกล้เกลี่ย ตกลง พูดคุยตกลงเรื่องราวต่าง ๆ กันได้ง่าย โดยอาศัยกิจกรรมด้านต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบของการสร้างบรรยากาศในการเจรจา เช่น การประชุมการอบรมสัมมนา และงานเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

ทว่าผลการศึกษาด้านกระบวนการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ครั้งนี้ มีข้อค้นพบจากศึกษาว่า เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับแนวคิดดังกล่าวข้างต้น โดยสิ้นเชิงกล่าวคือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี เป็นต้น แม้ผลการศึกษาจะรับฟังได้ว่าเป็นพรรคพวก เพื่อนพ้อง หรือเป็นกลุ่มคนที่มิมีเสถียรภาพเดียวกันก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ทุกคนต่างคนต่างอยู่โดยมุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ อันหมายถึงเสียงที่เป็นคะแนนเลือกตั้งของประชาชนในเขตพื้นที่เป็นหลักสำคัญ นอกจากนี้แล้วการอาสาตัวเข้าไปใกล้เกลี่ยปัญหาความขัดแย้งทั้งหลายทั้งปวง ในความเป็นจริงแล้วจะปราศจากการยอมรับ ในลักษณะที่อาจถูกใจฝ่ายหนึ่ง ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่พอใจ ดังนั้นวิธีที่ดีที่สุดก็คือการพยายามที่จะไม่เข้าไปรับรู้ในประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจมีการต่อว่าต่อขาน วิพากษ์วิจารณ์กันลับหลังบ้าง ซึ่งจะมีวิธีการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า ถือเป็นการเลือกสร้างสัมพันธไมตรีทั้งสองฝ่ายที่ดีประการหนึ่งด้วยดังเช่นคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กลุ่มนายกเทศมนตรี หรือผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ จะรู้จักกันเกือบทั้งหมด มีการนัดกินข้าว ดื่มเหล้ากันบ่อย แต่เมื่อถึงคราวที่ต้องถื่นไต่ทะเลาะกัน ถามว่าเราควร ไปยุ่งไหม ตอบแทนได้เลยว่า ไม่มีใครเข้าไปยุ่งแน่ ๆ เพราะคนจะคิดว่าไม่ใช่เรื่องอะไรของพวกเรา สิ่งที่ได้มา บอกได้เลยว่าไม่คุ้มเสีย” (นาย ต. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

5. กลไกของผู้มีอิทธิพลในส่วนท้องถิ่น

ในประเด็นเกี่ยวกับกลไกของระบบผู้มีอิทธิพลส่วนท้องถิ่น จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปฝังตัวอยู่ในพื้นที่ตำบล ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากการสังเกตการณ์ทั้งที่มีส่วนร่วมและไม่มีมีส่วนร่วมมีข้อค้นพบว่า ผู้มีอิทธิพลในส่วนท้องถิ่นยังคงมีบทบาทสำคัญทางการเมือง โดยเฉพาะการเมืองในระดับท้องถิ่น เนื่องจากบางครั้งบางโอกาสการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้หลายโครงการยังจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณจากแหล่งอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เนื่องจากจัดเก็บรายได้ของเทศบาลเองโดยตรงนั้น ไม่เพียงพอต่อการสนองความต้องการของประชาชน ในการพัฒนาต่าง ๆ ต้องอาศัยการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เช่น ผ่านความช่วยเหลือจากที่ทำการพรรคการเมือง ประจำจังหวัดต่าง ๆ เป็นต้น กรณีเช่นนี้หากเกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น อาจถูกแทรกแซงกดดันจากอิทธิพลทางการเมืองระดับที่สูงกว่าได้ง่าย เช่น การถูกขอร้องเกมบังคับจากนักการเมือง เป็นต้น สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กรณีการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งต้องเชื่อมโยงทั้งเขตเทศบาลไปจนถึงองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องใช้เงินเป็นร้อยล้าน ถ้าพึ่งสำนักงานเทศบาลเองทำไม่ได้ต้องอาศัย อบจ. มาช่วย สุดท้ายเขาก็ให้งบประมาณเราตามความจำเป็น แต่ในเชิงลึกที่คนในพื้นที่ไม่รู้ เป็นเรื่องบุญคุณที่ต้องตอบแทนตอนมีการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไป” (นาย ต. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ในการดังกล่าวจึงกลายเป็นระบบของการทำงานแบบพระเดชพระคุณขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การเมืองทุกระดับจะมีอักษรสองตัวคือ ผ. กับ พ. ผ. เรียกว่า แผนงาน ส่วน พ. เรียกว่า พวก สุดท้ายแล้วพวกสำคัญกว่าแผน เพราะเมื่อใดเป็นพวกกันจริง ๆ แผนค่อยเขียนมาส่งตามหลังก็ได้ แต่ก็อย่างว่าอีกนั่นแหละ ต้องคิดหนีบุญคุณกัน เมื่อวันหน้าเขาอยากให้เราทำอะไรก็ต้องสนองให้เขาถึงจะไม่เต็มใจก็ตาม” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ยังมีข้อค้นพบว่า กลไกของระบบผู้มีอิทธิพลส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง แต่อาจจะยับยั้งไว้ได้เป็นการชั่วคราวเท่านั้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เวลาผู้มีอำนาจมาพุดมาเคลียร์ปัญหาให้ ต่างฝ่ายก็ยอมรับฟังกันคืออยู่นะ แต่พอกลับหลังก็ไม่ทำตามเหมือนกับที่ได้รับปากไว้” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)